

Briselē, 17.6.2019.
COM(2019) 271 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļiem

2018. gada 1. janvāris – 2018. gada 31. decembris

IEVADS

Devītajā ziņojumā par tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļiem ir analizēti jaunie šķēršļi, ar kuriem ES uzņēmumi saskārušies 2018. gadā, kā arī šķēršļi, kas uzņēmumiem šajā gadā likvidēti, pateicoties ES tirgus piekļuves partnerībai, kura apvieno Komisiju, dalībvalstis un Eiropas uzņēmumus¹. Šīs partnerības virzītājspēks ir ieinteresētās personas, kuru labā tā darbojas. Tā apzina šķēršļus, ar kuriem ES uzņēmumi saskaras trešās valstīs, nosaka kopēju stratēģiju to likvidēšanai un īsteno šo stratēģiju.

Lai reaģētu uz protekcionisma pieaugumu, Komisija līdz ar lielāku uzsvāru uz tirdzniecības nolīgumu īstenošanu par vienu no galvenajām prioritātēm ir noteikusi izpildi. Tas atbilst Komisijas paziņojumā "Tirdzniecība visiem" iezīmētajam politikas virzienam², kurā enerģiskāka pieeja tradicionālajai šķēršļu likvidēšanai ir apvienota ar pastiprinātiem centieniem īstenot svarīgās saistības, kas panāktas ES plašajā brīvās tirdzniecības nolīgumu tīklā³.

Attiecībā uz tradicionālās tirgus piekļuves aspektu Komisija ir strādājusi trīs virzienos. Pirmkārt, ir pastiprināta koordinācija starp ES iestādēm un ieinteresētajām personām (Briselē, dalībvalstīs un ES plašajā diplomātisko misiju tīklā). Otrkārt, Komisija ir uzlabojusi komunikācijas centienus, lai jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) skaidrotu, kā tie var ziņot par visiem jaunajiem šķēršļiem, ar ko tie varētu saskarties ārpus ES, un kā Komisija un dalībvalstis var izstrādāt un īstenot pielāgotas stratēģijas šādu šķēršļu novēršanai. Šajā ziņā lietderīga ir izrādījusies tirgus piekļuves dienu iniciatīva, saskaņā ar kuru dalībvalstīs tiek rīkoti vietējo uzņēmumu vajadzībām pielāgoti pasākumi, kas jau ir notikuši Dānijā, Spānijā, Nīderlandē, Lietuvā, Portugālē un Francijā. Treškārt, Komisija ir sākusi lietpratīgāk noteikt prioritātes attiecībā uz šķēršļiem, un tas ļauj efektīvāk koncentrēt resursus rezultātu sasniegšanai.

Šis ziņojums piedāvā jaunus uzlabojumus saistībā ar to šķēršļu apzināšanu un sīkāku raksturojumu, kuri visbūtiskāk ietekmē ES uzņēmumus. Atšķirībā no iepriekšējiem ziņojumiem, kuros galvenā uzmanība tradicionāli bijusi pievērsta partnervalstīm ar vislielāko jaunu un novērstu šķēršļu skaitu, šāgada ziņojumā uzsvārs ir likts arī uz šķēršļiem, kas visvairāk ietekmējuši ES eksportu, un uzskatāmāk parādīts to relatīvais nozīmīgums.

¹ Tirgus piekļuves partnerība tika izveidota 2007. gadā, lai padziļinātu sadarbību starp Komisiju, dalībvalstīm un ES uzņēmumiem gan Briselē, gan vietējā līmenī. Tās pamatā ir Tirgus piekļuves padomdevējas komitejas un nozaru tirgus piekļuves darba grupu ikmēneša sanāksmes Briselē un regulāras tirgus piekļuves grupu sanāksmes vai tirdzniecības konsultantu sanāksmes trešās valstīs.

² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/january/tradoc_154146.pdf.

³ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1933>

Ziņojuma pirmajā nodaļā ir sniegta kvantitatīva un kvalitatīva analīze (sadalījumā pa valstīm, šķēršļu veidiem un nozarēm) par kopskaitā 425 aktīviem⁴ tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļiem un 2018. gadā reģistrētajiem 45 jaunajiem šķēršļiem, par kuriem ziņots Komisijai un kuri iekļauti ES Tirgus piekļuves datubāzē⁵.

Otrajā nodaļā sīkāk analizēti 2018. gadā (no 2018. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim) reģistrētie jaunie šķēršļi, raksturojot konkrētas tendences dažādās valstīs un nozarēs un novērtējot potenciāli ietekmētās tirdzniecības plūsmas.

Trešajā nodaļā ir aplūkoti instrumenti, kas tirgus piekļuves stratēģijā tiek izmantoti šķēršļu novēršanai, un sniegts pārskats par 35 šķēršļiem, kuri sekmīgi novērsti 2018. gadā. Tajā sīkāk analizēti arī daži no ietekmīgākajiem novērstajiem šķēršļiem. Šīs nodaļas nobeigumā ir aprakstīti arī ekonomiskie ieguvumi, ko tirgus piekļuves partnerība ir radījusi kopš šīs Komisijas darbības sākuma un kas aplēsti, izmantojot ekonomisko modelēšanu.

⁴ Aktīvi šķēršļi ir šķēršļi, kas tirgus piekļuves partnerībā tiek aktīvi pārraudzīti (pretstatā novērstiem šķēršļiem, kas pēc novēršanas kļuvuši neaktīvi).

⁵ Tirgus piekļuves datubāze (TPDB) (<http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>) nodrošina informāciju par importa nosacījumiem trešo valstu tirgos uzņēmumiem, kas eksportē no ES. Šajā datubāzē ir iekļauta informācija ne vien par tirdzniecības šķēršļiem, bet arī par tarifiem un izcelsmes noteikumiem, procedūrām un formalitātēm, kas paredzētas importam uz trešām valstīm, sanitārajiem un fitosanitārajiem (SFS) pasākumiem, statistiku un īpašiem eksporta pakalpojumiem, kas tiek sniegti MVU. ES Eksporta palīdzības dienests (<http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index.htm>) savukārt sniedz informāciju arī par nosacījumiem importēšanai no tirdzniecības partnervalstīm uz ES (tostarp piemērojamiem tarifiem un prasībām, preferenciālajiem režīmiem, kvotām un statistiku).

I. TIRDZNIECĪBAS UN IEGULDĪJUMU ŠĶĒRŠĻU PĀRSKATS

Uz ieinteresētajām personām vērstā pieeja nozīmē, ka ziņojumā ir aplūkoti tikai tie šķēršļi, uz kuriem norādījuši uzņēmumi. Šajā nodaļā ir analizēti tirdzniecības šķēršļi, ar kuriem saskaras ES uzņēmumi trešās valstīs, un ar šiem šķēršļiem saistītās tendences un pasākumi, kas veikti, lai tos likvidētu, izmantojot tirgus piekļuves partnerību. Lai gan datubāze un šis ziņojums neattiecas uz reģistrēto pasākumu likumību vai nelikumību, visi minētie šķēršļi ir atzīti par tādiem, kas rada problēmas ES uzņēmumiem, un ir atzīti par prioritāriem turpmākajā ar piekļuvi tirgum saistītajā darbā, jo tie varētu būt diskriminējoši, nesamērīgi vai citādi tirdzniecību ierobežojoši. Tie visi ir iekļauti ES Tirgus piekļuves datubāzē.

A. TIRDZNIECĪBAS UN IEGULDĪJUMU ŠĶĒRŠĻU KOPĒJĀ BILANCE

ES Tirgus piekļuves datubāzē⁶ 2018. gada beigās bija iekļauti 425 aktīvi tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļi 59 trešās valstīs⁷. Šis rekordlielais skaits apliecina protekcionisma nepārtraukto pieaugumu, kas ietekmē ES ieinteresētās personas. Vienlaikus tas apliecina arī to, ka aizvien sekmīgāk darbojas tirgus piekļuves partnerība, kas ir kļuvusi par forumu, kuru ieinteresētās personas arvien biežāk izmanto tirdzniecības šķēršļu apzināšanai un novēršanai. Datubāzē reģistrētos tirdzniecības šķēršļus ir iespējams aplūkot sadalījumā pa trešām valstīm, pasākumu veidiem un nozarēm. Šajā ziņojumā ir ievērots minētais sadalījums.

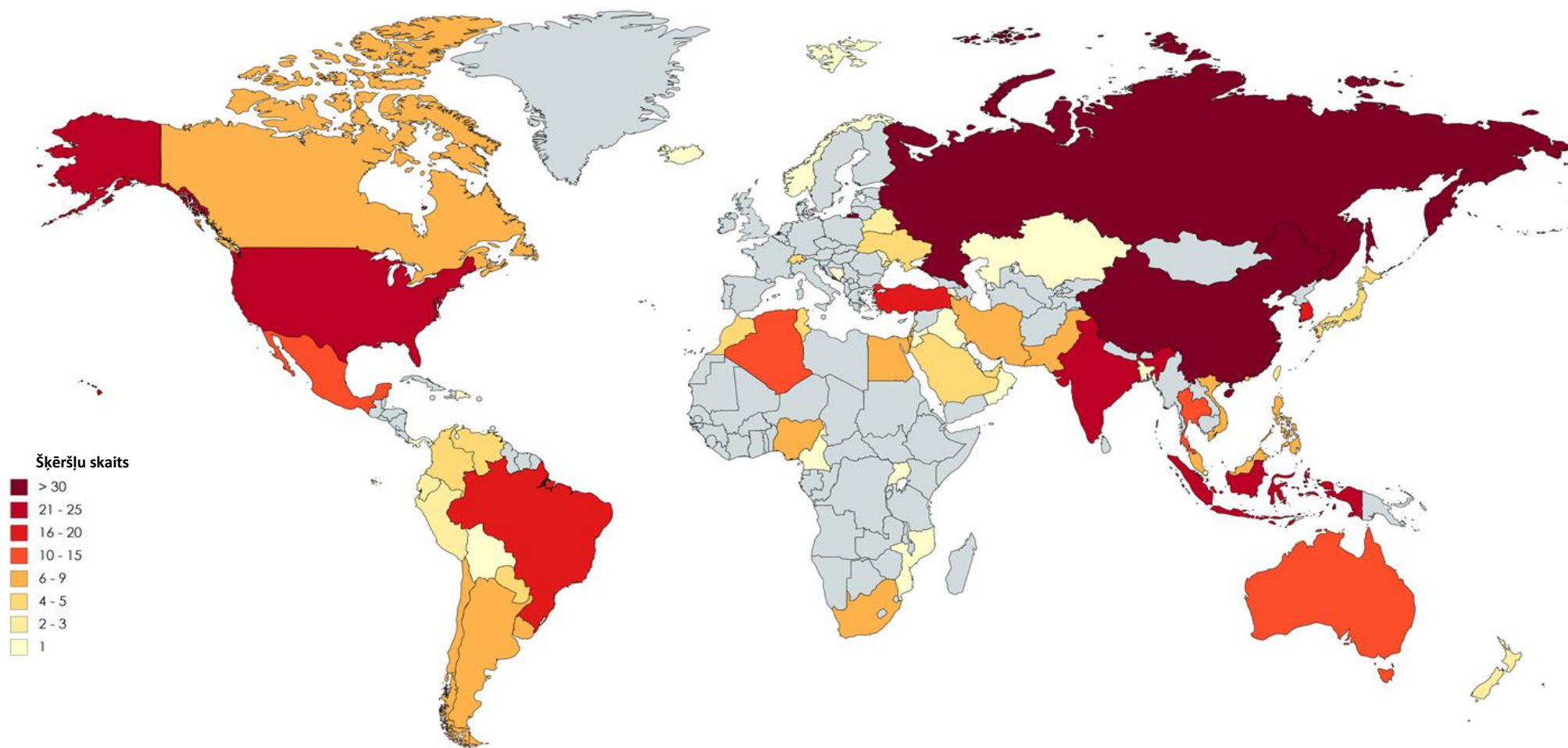
1. Šķēršļu sadalījums pa trešām valstīm

Salīdzinājumā ar 2017. gadu pirmās desmit valstis ar lielāko šķēršļu skaitu ir palikušas tās pašas, lai gan nedaudz ir mainījusies to secība. Ievērojams cēlonis ir fakts, ka Ķīna pirmo reizi ir kļuvusi par valsti, kurā ir vislielākais reģistrēto šķēršļu skaits, proti, 37 šķēršļi, kas kavē ES eksporta un ieguldījumu iespējas. Krievija, kur pašlaik ir 34 šķēršļi, daudz neatpaliek un ieņem otro vietu, bet nākamajās vietās ir Indija (25), Indonēzija (25) un ASV ar 23 šķēršļiem.

⁶ Summējot pagājušā gada pasākumus (396 aktīvi šķēršļi) un 2018. gada skaitļus (45 jauni un 35 novērsti šķēršļi), rezultāts ir 406 šķēršļi. Kā minēts pagājušā gada ziņojuma 9. zemsvītras piezīmē, starpība skaidrojama ar to, ka no 2018. gada Komisija ir sākusi reģistrēt aktīvos šķēršļus detalizētākā veidā, kas faktiski rada lielāku skaitu šķēršļu, bet nemaina pamatā esošās tendences. Katra šķēršļa visu atšķirīgo aspektu atsevišķa reģistrācija ļauj efektīvāk uzraudzīt šķēršļus un dod iespēju izstrādāt pielāgotākas šķēršļu likvidēšanas stratēģijas.

⁷ Alžīrija, Apvienotie Arābu Emirāti, Argentīna, Armēnija, ASV, Austrālija, Baltkrievija, Bangladeša, Bolīvija, Bosnija un Hercegovina, Brazīlija, Čīle, Dienvidāfrika, Dienvidkoreja, Dominikānas Republika, Ekvadora, Ēģipte, Filipīnas, Honkonga, Indija, Indonēzija, Irāna, Irāka, Islande, Izraēla, Japāna, Jaunzēlande, Jordānija, Kamerūna, Kanāda, Kazahstāna, Kolumbija, Krievijas Federācija, Ķīna, Libāna, Malaizija, Maroka, Meksika, Moldova, Mozambika, Nigērija, Norvēģija, Omāna, Panama, Pakistāna, Paragvaja, Peru, Saūda Arābija, Singapūra, Šveice, Taivāna, Taizeme, Tunisija, Turcija, Uganda, Ukraina, Urugvaja, Venecuēla un Vjetnama.

Pārējās trešās valstis, kurās reģistrēti desmit vai vairāk tirdzniecības šķēršļi, ir Turcija (20), Brazīlija (18), Dienvidkoreja (17), Austrālija (15), Taizeme (12), Meksika (11) un Alžīrija (10). Detalizētāks pārskats par šķēršļu sadalījumu pasaulē sniegts 1. attēlā.

1. attēls⁸. TPDB reģistrēto tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļu ģeogrāfiskais sadalījums

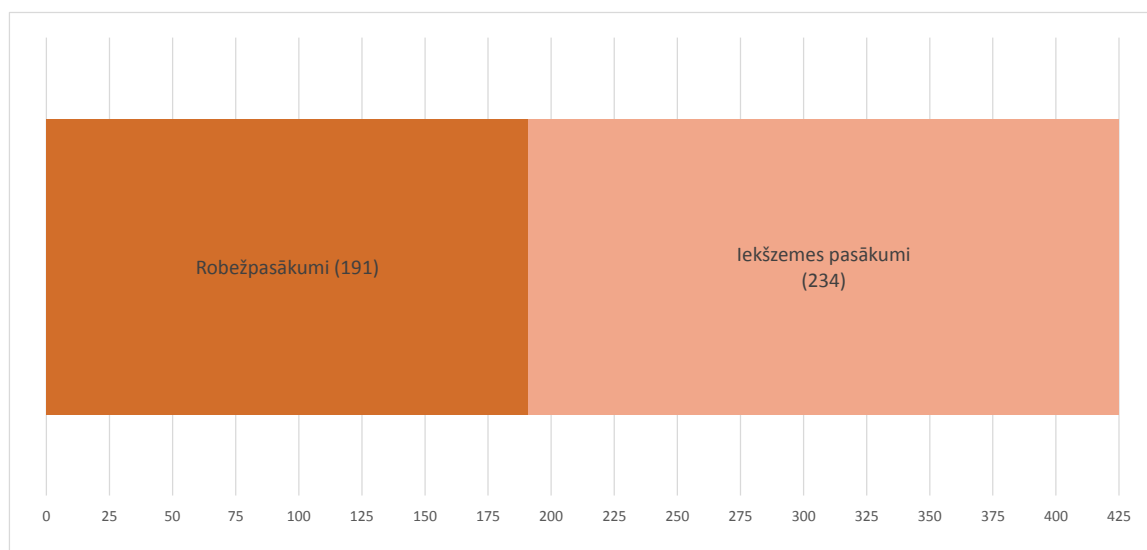
⁸ Sagatavots ar *mapchart.net* ©.

2. Šķēršļu sadalījums pa pasākumu veidiem

2. attēlā redzams, ka iekšzemes pasākumu skaits (234) pārsniedz tradicionālo robežpasākumu skaitu (191), un tas atbilst pagājušajā gadā konstatētajai tendencei.

Iekšzemes pasākumi ir ierobežojumi, kas saistīti ar pakalpojumiem, ieguldījumiem, valsts iepirkumu un intelektuālā īpašuma tiesībām, vai nepamatoti tehniski šķēršļi, kas attiecas uz preču tirdzniecību. Lielākā daļa šo pasākumu reģistrēti Ķīnā (25), Krievijā (18) un Brazīlijā (15).

Robežpasākumi ir ierobežojumi, kas tieši ietekmē importu un eksportu un parasti ietver tarifu paaugstinājumus, daudzuma ierobežojumus, konkrētus sanitāros un fitosanitāros (SFS) pasākumus, importa licencēšanu vai pilnīgu tirdzniecības aizliegumu. Visvairāk šādu pasākumu ir reģistrēti Krievijā (16), kam seko Indonēzija (13) un ASV (13).

2. attēls. TPDB reģistrēto tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļu sadalījums pa veidiem (pasākumu skaits)

B. 2018. GADĀ ZIŅOTIE JAUNIE TIRDZNIECĪBAS UN IEGULDĪJUMU ŠĶĒRŠĻI

Kopumā 2018. gadā 23 trešās valstīs⁹ tika reģistrēti 45 jauni šķēršļi, kas ir par aptuveni trešdaļu mazāk nekā 2017. gadā ziņotie 67 jaunie šķēršļi. Tomēr, kā sīkāk aprakstīts turpmāk, 2018. gadā ziņoto šķēršļu aplēstā ekonomiskā ietekme ir ievērojami lielāka nekā pagājušajā gadā reģistrētajiem šķēršļiem. ES eksportētāji ir saskārušies ar arvien sarežģītākiem un sistēmiskākiem

⁹ Alžīrija, Apvienotie Arābu Emirāti, ASV, Austrālija, Brazīlija, Dienvidāfrika, Ēģipte, Filipīnas, Indija, Indonēzija, Irāna, Irāka, Japāna, Krievijas Federācija, Ķīna, Pakistāna, Peru, Saūda Arābija, Taizeme, Tunisija, Turcija, Ukraina un Vjetnama.

šķēršļiem nozīmīgos tirgos, kas vēlreiz apstiprina iepriekšējos divos ziņojumos uzsvērtu pieaugošā protekcionisma tendenci.

Tirdzniecības plūsmas, ko 2018. gadā ir ietekmējuši jaunie šķēršļi, atbilst ES28 valstu eksportam gandrīz 51,4 miljardu EUR vērtībā, un šis rādītājs ir vairāk nekā divkārtšojies salīdzinājumā ar 2017. gadu (23,1 miljards EUR). Tā kā šajā rādītājā nav iekļauti pakalpojumu šķēršļi un šķēršļi, kuru produktu aptvērums nav viegli nosakāms, var uzskatīt, ka potenciāli ietekmētās tirdzniecības plūsmas ir novērtētas nedaudz par zemu¹⁰.

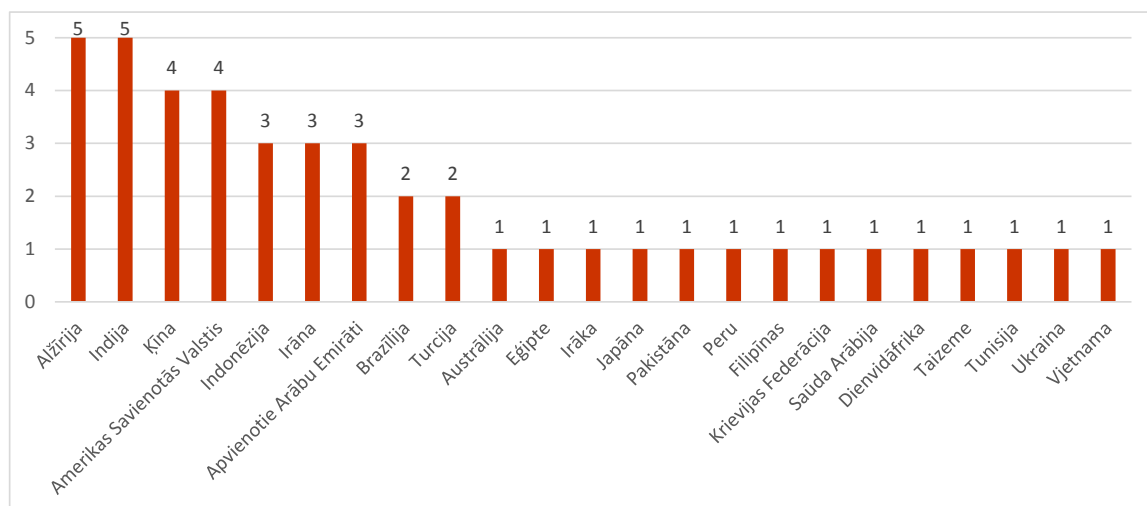
1. 2018. gadā ziņoto jauno šķēršļu sadalījums pa trešām valstīm

I tabulā un 3. attēlā ir sniegts pārskats par 2018. gadā reģistrēto jauno šķēršļu ģeogrāfisko sadalījumu. Tas liecina, ka lielākais jaunu šķēršļu skaits ir konstatēts tirdzniecības un ieguldījumu attiecībās ar Alžīriju un Indiju – abās šajās valstīs reģistrēti pieci jauni šķēršļi. Cieši pa pēdām seko Ķīna un ASV, no kurām katrā reģistrēti četri jauni šķēršļi. Par trim šķēršļiem ir ziņots attiecīgi Indonēzijā, Irānā un Apvienotajos Arābu Emirātos. Brazīlija un Turcija ir ieviesušas divus jaunus šķēršļus, bet atlikušie četrpadsmit šķēršļi ir reģistrēti citās trešās valstīs. Aplūkojot reģionālās tendences, redzams, ka lielākā daļa jauno šķēršļu 2018. gadā ir ieviesti Āzijā (17) un Vidusjūras dienvidu un Tuvo Austrumu reģionā (17).

Salīdzinot šos skaitļus ar 2017. gada rezultātiem, Ķīnas (desmit jauni šķēršļi pagājušajā gadā) un Indijas (trīs jauni šķēršļi pagājušajā gadā) nemainīgā klātbūtne norāda uz negatīvu tendenci. Jāatzīmē, ka pagājušā gada ziņojumā kā daļa no domino efekta, kas kā jauna tendence tika konstatēts Vidusjūras dienvidu reģionā, ir minēta arī Alžīrija, un šķiet, ka pieci jaunie šķēršļi 2018. gadā apstiprina šo tendenci.

¹⁰ Attiecībā uz potenciāli ietekmētās tirdzniecības kvantitatīvo analīzi (pamatojoties uz divpusēja ES eksporta rādītājiem atbilstoši attiecīgajiem Harmonizētās sistēmas tarifu kodiem, kas raksturo tās tirdzniecības apjomu, kura notiek, neraugoties uz šķēršļiem) netarifa šķēršļu un to ietekmes analīze joprojām ir īpaši sarežģīta. Galvenais iemesls ir tas, ka netarifa šķēršļiem ir raksturīgi dažādas pakāpes ierobežojumi. Atšķirībā no pilnīgiem aizliegumiem lielākā daļa tirdzniecību ierobežojošo pasākumu nelikvidē visu tirdzniecību, bet drīzāk to samazina. Turklāt ierobežojumi attiecībā uz tām pašām precēm vai pakalpojumiem var pārklāties. Līdz ar to papildu šķēršļi ne vienmēr nozīmē papildu ietekmi un kāda šķēršļa atcelšana nenozīmē, ka piekļuve tirgum automātiski uzlabojas.

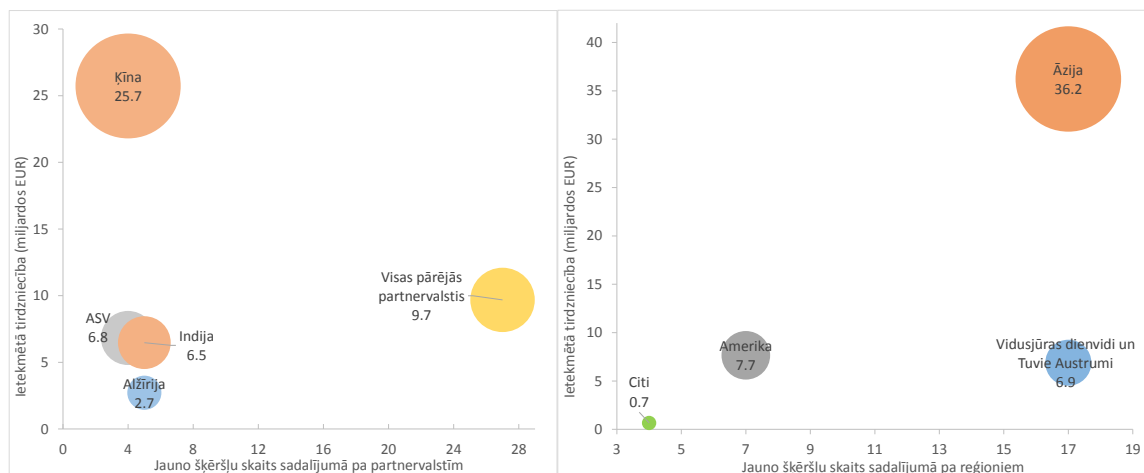
I tabula. 2018. gadā ziņoto jauno šķēršļu ģeogrāfiskais sadalījums

3. attēls. 2018. gadā ziņoto jauno šķēršļu ģeogrāfiskais sadalījums pa reģioniem

Kā minēts iepriekš, šajā ziņojumā pastiprināta uzmanība ir pievērsta jaunu šķēršļu ekonomiskajai ietekmei. Aplēstās ietekmētās tirdzniecības plūsmas salīdzinājumā ar konkrētās partnervalstīs un reģionos 2018. gadā reģistrēto šķēršļu skaitu ir atspoguļotas 4. attēlā. Tajā redzams, ka jaunie šķēršļi, kas reģistrēti Ķīnā (4), ietekmē tirdzniecības plūsmas daudz vairāk (25,7 miljardi EUR) salīdzinājumā ar šķēršļiem, kas reģistrēti pārējās trešās valstīs. Jāatzīmē, ka šo ievērojamo potenciāli ietekmētās tirdzniecības apjomu ir radījis viens konkrēts jauns šķērslis IKT nozarē, kam varētu būt liela ekonomiska ietekme uz ES uzņēmumu eksportu uz Ķīnu, – šis šķērslis sīkāk aprakstīts II nodaļā.

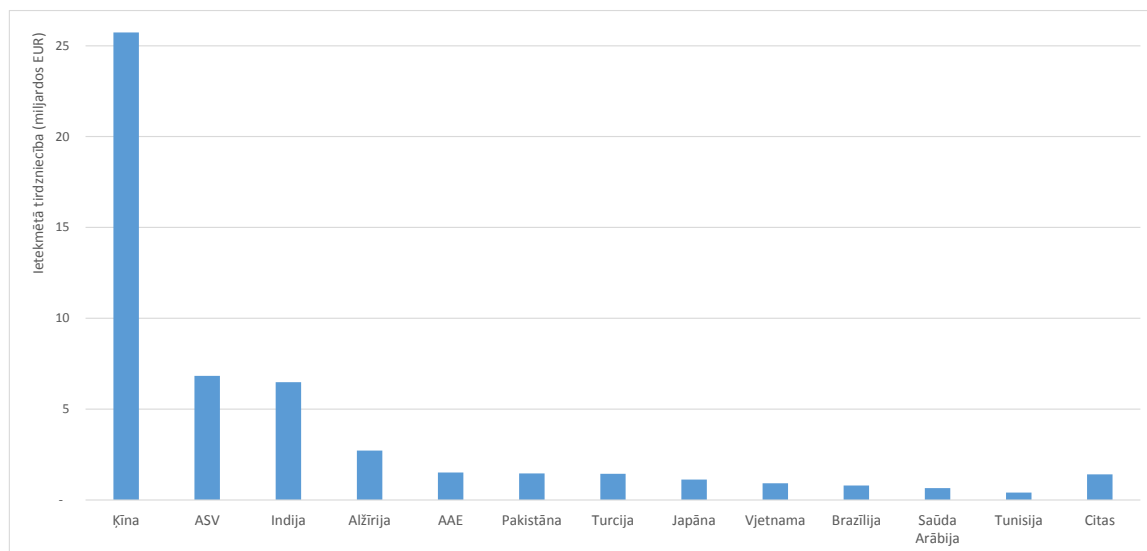
4. attēlā arī redzams, ka Ķīna, ASV, Indija un Alžīrija ieņem augstākās vietas (lai arī atšķirīgā secībā) gan attiecībā uz 2018. gadā reģistrētu jaunu šķēršļu skaitu, gan attiecībā uz ES28 valstu tirdzniecības plūsmu apjomu, ko ietekmējuši šie jaunie šķēršļi. Šīs četras partnervalstis atbilst 81 procentam (41,8 miljardi EUR) no visas 2018. gadā ietekmētās ES28 valstu tirdzniecības un 40 procentiem no jaunajiem ziņotajiem šķēršļiem (18).

4. attēls. Ziņoto jauno šķēršļu skaits un ietekmētā tirdzniecība ES28 valstīs (miljardos EUR) – atsevišķas partnervalstis un reģioni

II tabulā ir sniegta informācija par ietekmētajām tirdzniecības plūsmām visās 23 partnervalstīs, kas 2018. gadā ieviesušas jaunus tirdzniecības šķēršļus. Tomēr jaunu tirgus piekļuves šķēršļu ekonomiskās ietekmes novērtējums dažkārt var pilnīgi neatspoguļot šķēršļu reālo ietekmi. Tas varētu attiekties uz šķēršļiem pakalpojumu jomā vai uz horizontāliem šķēršļiem, kuru kvantitatīvā analīze ir apgrūtināta, kā arī uz ierobežojumiem, kas pārklājas un aptver vienus un tos pašus produktus.

II tabula. 2018. gadā ziņoto jauno šķēršļu ietekmētās ES28 valstu tirdzniecības plūsmas sadalījumā pa partnervalstīm (miljardos EUR)

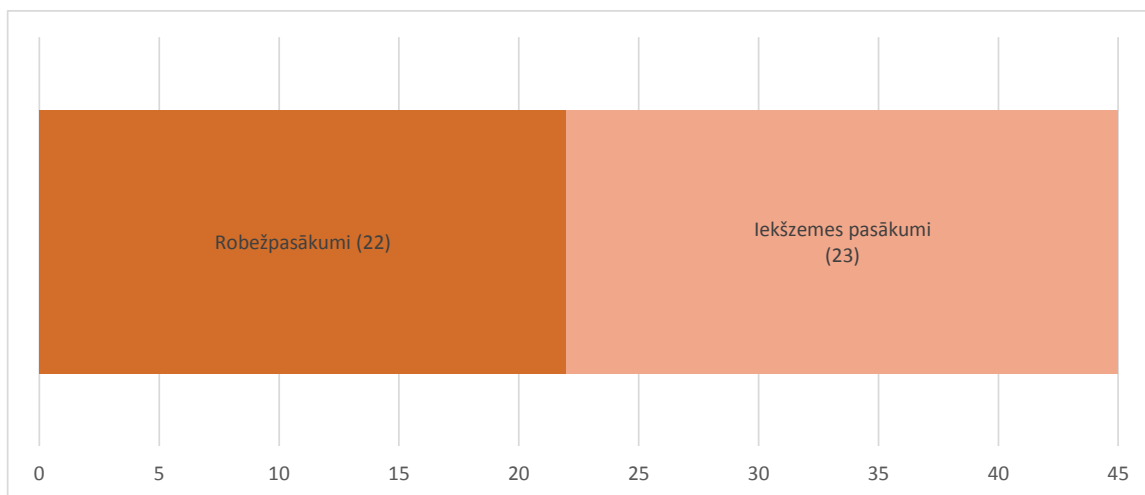

2. 2018. gadā ziņoto jauno šķēršļu sadalījums pa pasākumu veidiem

Jauno šķēršļu sadalījums pa pasākumu veidiem rāda, ka jaunu iekšzemes pasākumu (23) un robežpasākumu (22) skaits ir līdzīgs, apliecinot, ka trešās valstis turpina izmantot abus ierobežojumu kopumus.

Lielākā daļa iekšzemes pasākumu attiecas uz marķēšanas prasībām, nodokļu pasākumiem un jaunām regulatīvām prasībām, ko ieviesušas vairākas trešās valstis. Vairums robežpasākumu ir SFS ierobežojumi¹¹ un pasākumi saistībā ar paaugstinātiem muitas nodokļiem, tarifiem un kvotām. Šogad ir ziņots arī par diviem jauniem šķēršļiem pakalpojumu jomā.

¹¹ SFS pasākumu jomā ir noteikti jauni šķēršļi, saskaņā ar kuriem tā vietā, lai piemērotu ierobežojumus tikai apgabaliem, kurus skārusi dzīvnieku slimība, trešās valstis ir aizliegušas eksportu no visas dažu ES

5. attēls. 2018. gadā ziņoto jauno tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļu sadalījums pa veidiem (pasākumu skaits)

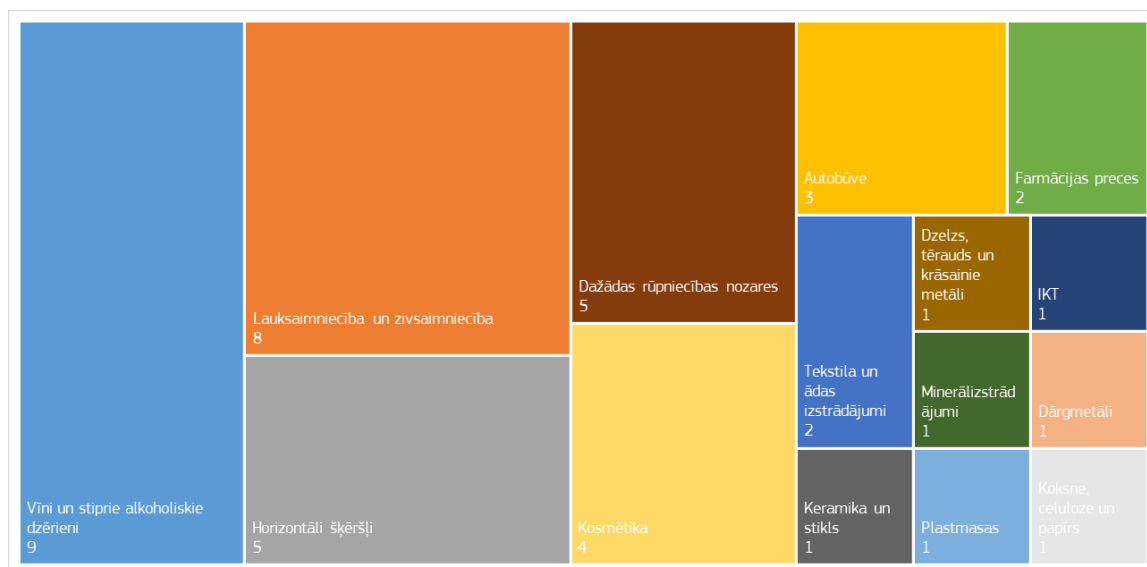
3. 2018. gadā ziņoto jauno šķēršļu sadalījums pa nozarēm

2018. gadā ziņotie jaunie šķēršļi ir ietekmējuši ES tirdzniecību 13 konkrētās saimnieciskās darbības nozarēs un ietekmējuši vairākas jomas kā horizontāli vai transversāli šķēršļi.

Lielākais jaunu šķēršļu skaits ir konstatēts *vīnu un stipro alkoholisko dzērienu* (9), kā arī *lauksaimniecības un zivsaimniecības* (8) nozarē. Ir reģistrēti arī kopskaitā desmit šķēršļi, kas ir vai nu pilnīgi *horizontāli* (5)¹², vai transversāli ierobežojumi, kuri ietekmē *dažādas rūpniecības nozares* (5). *Kosmētikas* un *autobūves nozarē* ir ieviesti attiecīgi četri un trīs jauni šķēršļi, savukārt *farmācijas* un *tekstila un ādas izstrādājumu* nozarē 2018. gadā ir parādījušies pa diviem jauniem šķēršļiem katrā. Visbeidzot, katru no vairākām citām nozarēm ir ietekmējis viens jaunieviests tirdzniecības šķērslis, proti, *IKT, keramikas un stikla, dzelzs, tērauda un krāsaino metālu, minerālizstrādājumu, koksnes, celulozes un papīra*, kā arī *plastmasu un dārgmetālu* nozari.

dalībvalstu teritorijas. Tādējādi nav atzīta ES reģionalizācijas politika. ES ir pielikusi pūles, lai novērstu šos šķēršļus, un turpina darbu saistībā ar līdzīgiem šķēršļiem, kas ieviesti pirms 2018. gada.

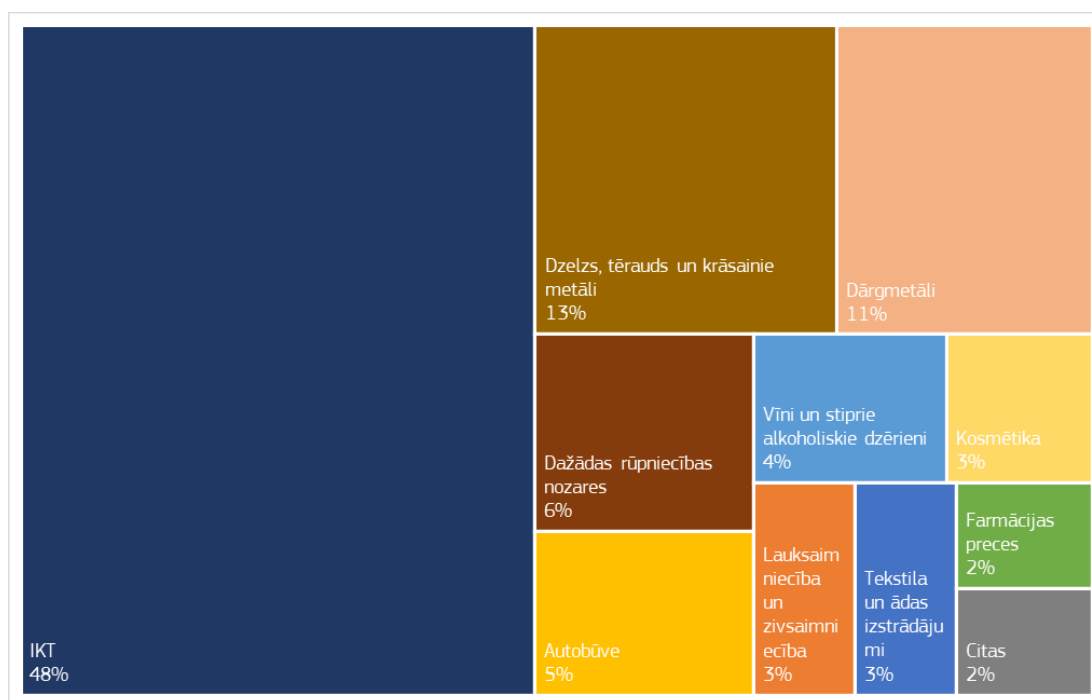
¹² Tostarp divi ar pakalpojumu tirdzniecību saistīti horizontāli šķēršļi.

6. attēls. 2018. gadā ziņoto tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļu sadalījums pa nozarēm (šķēršļu skaits)

Lai gan apzināto pasākumu skaits ir svarīgs rādītājs, ietekmētās tirdzniecības analīze sniedz labāku ieskatu par katra šķēršļa faktisko ietekmi. Kā redzams 7. attēlā, rūpniecības nozares veido aptuveni 97 procentus no ietekmētās tirdzniecības, un šķēršļi tikai trīs nozarēs (*IKT, dzelzs, tērauda un krāsaino metālu un dārgmetālu* nozarē) atbilst 72 procentiem no visa ES28 valstu eksporta, ko ietekmējuši jaunie ziņotie šķēršļi¹³.

¹³ Kategorija "Citas" ietver šādas saimnieciskās darbības nozares: keramikas un stikla, minerālizstrādājumu, plastmasu un koksnes, celulozes un papīra nozari.

7. attēls. 2018. gadā ziņoto šķēršļu ietekmētās ES28 valstu tirdzniecības plūsmas sadalījumā pa nozarēm (ietekmēto tirdzniecības plūsmu īpatsvars)

II. 2018. GADĀ ZIŅOTIE GALVENIE JAUNIE TIRDZniecības UN IEGULDĪJUMU ŠĶĒRŠĻI

Šajā nodaļā ir sniegta analīze par jauniem ziņotiem šķēršļiem tirdzniecības partnervalstīs, kurās 2018. gadā reģistrēti četri un vairāk šķēršļi un kuras veido lauvas tiesu no potenciāli ietekmētajām ES tirdzniecības plūsmām (81 procentu), un šīs valstis ir Ķīna, Amerikas Savienotās Valstis, Indija un Alžīrija.

A. JAUNO ŠĶĒRŠĻU KVALITATĪVĀ ANALĪZE

1. Ķīna

ES un Ķīnas tirdzniecības attiecības ir vienas no sarežģītākajām. Lai gan Ķīna ES uzņēmumiem joprojām ir nozīmīgs tirgus, mūsu divpusējās tirdzniecības attiecības jau gadiem ilgi būtiski ietekmē neskaitāmi tirdzniecības izkropļojumi un tirgus piekļuves šķēršļi, kas ietver dažādas sistēmiskas problēmas, piemēram, masveida subsidēšanu, tehnoloģiju nodošanas pienākumu un jaudas pārpalikumu gan tādās tradicionālās nozarēs kā tērauda un alumīnija ražošana, gan arvien vairāk arī augsto tehnoloģiju jomā (*Made in China 2025*), vai nepamatotus kiberdrošības un šifrēšanas noteikumus.

Šajos apstākļos Ķīna 2018. gadā ir ieviesusi četrus jaunus šķēršļus, apstiprinot tendenci, kas bija vērojama jau pagājušajā gadā, kad tika sasniegts rekords – desmit jauni šķēršļi, un šo norišu rezultātā Ķīna tagad ir kļuvusi par tirdzniecību visvairāk ierobežojošo ES partnervalsti ar kopskaitā 37 šķēršļiem. Kopā šie četri šķēršļi varētu ietekmēt ES eksportu gandrīz 25,7 miljardu EUR vērtībā.

Kā uzsvērts pagājušā gada ziņojumā, Ķīna ir ieviesusi dažādus tirdzniecību ierobežojošus pasākumus augsto tehnoloģiju nozarēs, kurus papildina arī vispārēji ar rūpniecības politiku saistīti apsvērumi un dažādi tirdzniecības izkropļojumi saskaņā ar stratēģiju *Made in China 2025*. Ķīna 2018. gadā ir turpinājusi papildināt desmitiem jau izstrādātos īstenošanas pasākumus IKT jomā, lai īstenotu Kiberdrošības likumu, kas stājās spēkā 2017. gada 1. jūnijā. Saistībā ar šīm norisēm Sabiedrības drošības ministrija 2018. gada jūnijā nodeva sabiedriskajai apspriešanai **noteikumu projektu par klasificētu kiberdrošības aizsardzību, kas pazīstams arī kā daudzlīmeņu kiberaizsardzības shēma (jeb Cyber-MLPS)** un kas varētu aizstāt sākotnējo 2007. gada daudzlīmeņu aizsardzības shēmu (*MLPS*). Šo noteikumu mērķis ir klasificēt visas informācijas sistēmas pēc to drošības līmeņa. Pamatojoties uz subjektīvo sensitivitātes līmeni, ārvalstu uzņēmumus varētu izslēgt no noteiktiem tirgus segmentiem. Kopumā problēmas rada tas, ka projekts pieļauj ievērojamu interpretācijas brīvību, jo tajā nav definēti pamatjēdzieni. Turklāt pierādīšanas pienākums uzņēmumiem varētu palielināties pat zemāka riska lietojumu gadījumā, vairāk lietojumu nepamatoti varētu iekļaut augstāka riska kategorijās un kriptogrāfijas lietojumiem varētu piemērot nevajadzīgas testēšanas un sertifikācijas prasības. Pasākumi rada bažas, raugoties arī no intelektuālā īpašuma viedokļa. Visbeidzot, ilgstoši neatrisinātais jautājums par piekļuves trūkumu attiecīgajām Ķīnas standartizācijas iestādēm (*TC 260 3*. darba grupa, Kiberdrošības standartizācijas tehniskā komiteja) saistībā ar *Cyber-MLPS* ir kļuvis vēl

aktuālāks, ņemot vērā saikni ar standartiem, ko šīs iestādes izstrādā. Šis viens šķērslis būtiski ietekmētu ES eksportu: IKT un elektronikas nozarē ietekmēto tirdzniecības plūsmu vērtība tiek lēsta 24,9 miljardu EUR apmērā, turklāt jāievēro, ka šis pasākums faktiski varētu būtiski ietekmēt arī ES ieguldījumus Ķīnā un tā ietekme sniegtos ārpus IKT nozares, aptverot arī dažādas citas augsto tehnoloģiju nozares.

Ēdināšanas pakalpojumu tirgū **ar gāzi pildītu kulinārijas putotāju un lādētāju** izplatītāji saskārās ar grūtībām, kuru iemesls bija neskaidra prasība pēc bīstamu preču uzglabāšanas un izplatīšanas licences saskaņā ar Ķīnas pašreizējo tiesisko regulējumu. Tas attiecas uz eksportu gandrīz 383 miljonu EUR vērtībā.

Treškārt, ar **pārtikas regulējuma standartiem** tika noteikti ierobežojoši raugu parametri, kas kavēja dažu sieru eksportu no ES un aizkavēja sterilizēta piena eksporta atļauju piešķiršanas procedūras. Tas varētu attiekties uz eksportu gandrīz 469 miljonu EUR vērtībā.

Visbeidzot, Ķīna pārskatīja savus **sāls monopola noteikumus**, pieņemot pasākumus, kas tika publicēti 2017. gada decembrī un 2018. gada maijā. Rezultātā Ķīnas muita faktiski ir apturējusi visu sāls importu, un noteikumi paredz, ka sāls mazumtirdzniecību Ķīnā var veikt tikai izraudzīti sāls vairumtirdzniecības uzņēmumi. Nav skaidrs, vai ir iespējams izraudzīties ārvalstu uzņēmumus.

Lai gan ES ir izmantojusi visas iespējas, cenšoties novērst problēmas, ar kurām tā saskaras attiecībā ar Ķīnu, tostarp divpusējus dialogus (Ekonomikas un tirdzniecības darba grupa, IKT dialogs, Kiberjautājumu darba grupa, tirdzniecības un ieguldījumu politikas dialogs, augsta līmeņa ekonomikas dialogs, samits) un daudzpusējus forumus (dažādas PTO komitejas), nesenās norises nozīmē, ka būs jāpieliek labi koordinētas papildu pūles, lai uzlabotu tirgus piekļuves jautājumu risināšanu ar Ķīnu.

Vienlaikus situācijās, kad dialogi nav devuši apmierinošus rezultātus, Komisija nav vilcinājusies apņēmīgi rīkoties, lai nodrošinātu starptautiskās tirdzniecības noteikumu izpildi: ES 2018. gada 1. jūnijā sāka tiesvedību PTO pret Ķīnas pasākumiem saistībā ar tehnoloģiju nodošanu (DS549), kas apdraud Eiropas uzņēmumu intelektuālā īpašuma tiesības. Tajā pašā laikā ir kļuvis skaidrs, ka daži tirdzniecības izkropļojumi pašlaik var apdraudēt globālās tirdzniecības sistēmas integritāti. Lai gan ES turpinās pilnīgi izmantot savu plašo instrumentu klāstu, lai novērstu tirdzniecību kropļojošu praksi saskaņā ar pašreizējo starptautisko noteikumu kopumu, ir kļuvis skaidrs arī tas, ka ir jāmodernizē PTO noteikumi, lai rastu patiesus un ilglaicīgus tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Šajā sakarā ES un Ķīnas samitā 2018. gadā tika izveidota divpusēja darba grupa PTO reformas jautājumos.

Turpinās sarunas arī par visaptverošu ieguldījumu nolīgumu, lai atvieglotu ieguldījumu tirgus piekļuves nosacījumus, ar kuriem Ķīnā saskaras ES uzņēmumi. Pēc ES un Ķīnas 2018. gada samita abas puses apmainījās ar tirgus piekļuves piedāvājumiem.

2. ASV

ES un ASV ekonomiskās attiecības ir vērienīgākās pasaulē. Ņemot vērā, ka transatlantiskā ekonomika ES un ASV atbalsta 15 miljonus darbvietu, ES un ASV sadarbība ir būtiska, lai nodrošinātu ievērojamu tirdzniecības plūsmu un daudzpusējās tirdzniecības sistēmas stabilitāti.

Spriedze ES un ASV tirdzniecības attiecībās pieauga 2018. gadā, kad ASV ieviesa četrus jaunus tirdzniecības šķēršļus, palielinot šķēršļu kopskaitu līdz 23. Lai arī viena no šīm problēmām 2018. gadā jau ir veiksmīgi atrisināta, pārējie trīs šķēršļi ietekmē ES eksportu gandrīz 6,8 miljardu EUR vērtībā¹⁴.

Spriedze ES un ASV tirdzniecības attiecībās manāmi pieauga pēc tam, kad 2018. gada 1. jūnijā ES tērauda (25 %) un alumīnija (10 %) importam tika piemēroti papildu **maksājumi** saskaņā ar ASV Tirdzniecības paplašināšanas likuma **232. iedaļu**, pamatojoties uz apgalvojumiem par valsts drošību. ES nekavējoties un samērīgi reaģēja uz šiem pasākumiem, proti, tā pieprasīja konsultācijas saskaņā ar PTO Vienošanās par strīdu izšķiršanu, īstenoja līdzsvara atjaunošanas pasākumus, piemērojot papildu tarifus atsevišķām no ASV importētām precēm, kuru ASV eksporta vērtība ir 2,8 miljardi EUR, un ieviesa savus aizsardzības pasākumus, lai novērstu potenciālas novirzes tirdzniecības plūsmās un aizsargātu Eiropas uzņēmumus pret ASV pasākumu netiešu negatīvu ietekmi.

Nopietnas bažas ES rada arī 2018. gada maijā saktā atsevišķā izmeklēšana par ASV automobiļu un automobiļu detaļu importa valsts drošības aspektu, jo jebkādi nelabvēlīgi pasākumi varētu būtiski ietekmēt divvirzienu transatlantisko tirdzniecību¹⁵.

Šādos apstākļos 2018. gada 25. jūlijā notika Komisijas priekšsēdētāja Žana Kloda Junkera (*Jean-Claude Juncker*) un ASV prezidenta Donalda Trampa (*Donald Trump*) tikšanās. Sarunas bija veiksmīgas, un abi līderi panāca vienošanos par jauna tirdzniecības attiecību posma sākšanu, lai atvieglotu tirdzniecību un mazinātu spriedzi tirdzniecības attiecībās. Kopīgajā 2018. gada 25. jūlija paziņojumā tika noteikts darba virzienu kopums šā mērķa sasniegšanai. ES un ASV turklāt vienojās atturēties no jebkādiem pasākumiem, kas būtu pretrunā panāktās vienošanās garam, kamēr turpinās darbs pie kopīgā rīcības plāna.

Pārējie nesen ieviestie tirdzniecības šķēršļi, ko ASV noteikušas ārpus kopīgā paziņojuma tvēruma, pirmām kārtām attiecas uz divām konkrētām tiesību normām **ASV 2017. gada Likumā par nodokļu atvieglojumiem un darbvietām**, t. i., par nodokļu bāzes samazināšanu un ļaunprātīgas rīcības novēršanu nodokļu jomā (*BEAT*), kam ir daži diskriminējoši aspekti, un par nodokļu atvieglojumu piemērošanu ārvalstīs gūtiem ienākumiem no nemateriāliem aktīviem (*FDII*), kas varētu ietvert aizliegtas subsīdijas. ES bažijas, ka abas šīs normas negatīvi ietekmēs Eiropas uzņēmumus (jo īpaši bankas un apdrošinātājus), un ir politiskā un tehniskā līmenī aktualizējusi šo jautājumu sarunās ar ASV partneriem.

Otrkārt, dažas muitas klasifikācijas neatbilstības, proti, tas, ka ASV muitas administrācija neievēro Pasaules Muitas organizācijas **daudzslāņu parketa klasifikāciju muitas vajadzībām**,

¹⁴ Saskaņā ar šajā ziņojumā izmantoto metodiku šī summa ir aprēķināta, pamatojoties uz attiecīgo ražojumu tirdzniecības plūsmām 2018. gadā.

¹⁵ Ja ASV veiktu pasākumus, tie varētu būt ļoti nozīmīgs papildu šķērslis.

nozīmē, ka 0 % vietā tiek piemērots ievadmuītas nodoklis 5 % apmērā vai pat 8 % apmērā, ja daudzslāņu parkets tiek uzskatīts par saplāksni.

Visbeidzot, ir novērstš šķērsliš, kas 2018. gadā tika ieviestš saskaņā ar **Formaldehīda likumu**, kurā ir noteikti formaldehīda emisijas standarti iekšzemē ražotiem un importētiem koksnes kompozītmateriālu izstrādājumiem. Sarežģījumuš radīja tas, ka atbilstība bija jānodrošina agrāk, nekā sākotnēji bija paziņots (2018. gada jūnijā, nevis 2018. gada decembrī). Daži ES uzņēmumi bažījās par īso termiņu, jo īpaši attiecībā uz sūtījumiem, kas jau bija ceļā uz ASV. Pēc ES demaršiem ASV administrācijā (tostarp vēstules nosūtīšanas ASV Vides aizsardzības aģentūrai) un apspriešanās ar ES ieinteresētajām personām tika apstiprināts, ka jautājums ir atrisināts, jo ASV muiā nebija aizturējusi sūtījumus.

Īpaši jāpiemin ieilgušais un joprojām neatrisinātais jautājums par nepamatotu kavēšanu ar galīgo noteikumu publicēšanu, lai atļautu astoņām ES dalībvalstīm (Beļģijai, Francijai, Itālijai, Nīderlandeī, Polijai, Portugālei, Spānijai un Vācijai) eksportēt **ābolus un bumbierus** uz ASV. Pieteikums tiek izskatīts kopš 2008. gada, un galīgo tirdzniecības atļaujas noteikumu publicēšana tiek nepamatoti atlikta, neraugoties uz sanitāru/fitosanitāru iemeslu trūkumu.

3. Indija

Indija 2018. gadā turpināja īstenot protekcionisma politiku, saglabājot un zināmā mērā pastiprinot šķērsļus ES importam. Tie ietver prohibitīvus ievadmuītas nodokļus precēm pamatnozarēs, sanitārus un fitosanitārus (SFS) ierobežojumuš lauksaimniecības produktu importam un tehniskus šķērsļus tirdzniecībai, kuru skaits arvien palielinās un kuri izpaužas dažādos veidos, tostarp kā atkāpes no starptautiski atzītiem standartiem. Papildu grūtības ES uzņēmumiem ir saistītas ar vietējo resursu izmantošanas prasībām valsts iepirkumā un aizsardzības satvara trūkumu ārvalstu ieguldījumiem.

Šajos apstākļos 2018. gadā tika reģistrēti pieci jauni tirdzniecības šķērsļi, kas šķērsļu kopskaitu Indijā palielina līdz 25. Lai arī viens no šiem šķērsļiem 2018. gadā jau ir daļēji novērstš, pārējie četri šķērsļi ietekmē ES eksportu gandrīz 6,5 miljardu EUR vērtībā.

No jaunajiem šķērsļiem viens attiecas uz **kosmētikas līdzekļu reģistrācijas procesu** ar diskriminējošām reģistrācijas prasībām importam un atkāpēm no starptautiski atzītiem standartiem, bet otrs ir saistīts ar jaunu **importa tarifu palielinājumu slīpētiem dimantiem**, kas ir ceturtais šāds nodokļu palielinājums sešu gadu laikā. Šie jaunie šķērsļi, par kuriem vēl jāriko izvērstas diskusijas ar Indijas iestādēm, ietekmē ievērojamu ES eksporta apjomu, kura vērtība ir gandrīz 6,1 miljards EUR, un tie varētu kļūt par nopietnu kavēkli ES tirdzniecībā ar Indiju.

Papildus ilgstoši spēkā esošajām augstajām nodevām un nodokļiem **autobūves** nozarē Indija gadu gaitā ir ieviesusi vairāk nekā 1000 jaunu specifisku valsts **standartu**, no kuriem arvien lielāks skaits neatbilst starptautiski atzītiem standartiem. Šo pasākumu kombinācija neļauj Eiropas ražotājiem līdzvērtīgi konkurēt ar vietējiem ražotājiem un ietekmē tirdzniecības plūsmas, kuru vērtība pašlaik ir gandrīz 144 miljoni EUR, t. i., salīdzinoši maza summa nozarē, kurā ES eksporta rādītāji tradicionāli ir augsti, un tas liecina par ierobežoto piekļuvi tirgum, ar ko ES uzņēmumi pašlaik saskaras šajā svarīgajā nozarē.

Indijas Pārtikas nekaitīguma un standartu iestāde (FSSAI) 2018. gada aprīlī ir publicējusi jaunus noteikumus par pārtikas nekaitīgumu un standartiem, kas ietver jaunus **standartus attiecībā uz destilētiem alkoholiskajiem dzērieniem, vīnu un alu**. Neraugoties uz dažiem pozitīviem elementiem, noteikumos ir iekļautas normas, kas radītu kaitējumu ES importam Indijā gandrīz 193 miljonu EUR vērtībā. Tās ietver, piemēram, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu neatzīšanu, tehniskās specifikācijas, kas atšķiras no starptautiskajiem standartiem un prakses, un pārmērīgas marķēšanas prasības.

Pozitīvi ir tas, ka viens no jaunajiem 2018. gadā ziņotajiem šķēršļiem, proti, prasība par **obligātiem veterinārajiem sertifikātiem importētiem ādas izstrādājumiem**, jau ir daļēji novērsts un ir aplūkots novērstajiem šķēršļiem veltītajā šā ziņojuma nodaļā.

Papildus jaunajiem šķēršļiem jāatzīmē arī turpmākas negatīvas norises saistībā ar pastāvošu šķērslī, jo Indija ir turpinājusi 2014. gadā sāktu negatīvo tendenci **paaugstināt muitas nodokļus IKT produktiem**. Nesenākie nodokļu palielinājumi ir ieviesti 2018. gada oktobrī, vēl vairāk paplašinot produktu sarakstu un paaugstinot tiem piemērojamās nodokļus. Paaugstinātās likmes ietekmē daudzu IKT produktu (piemēram, bāzes staciju, mobilo tālrunu un to detaļu un piederumu) importu aptuveni 800 miljonu EUR apmērā¹⁶. Komisija 2019. gada 2. aprīlī ir ierosinājusi PTO lietu par šiem pasākumiem¹⁷.

Kā uzsvērts jaunajā ES stratēģijā attiecībā uz Indiju¹⁸, ES augstu vērtē stratēģisko partnerību ar Indiju un pilnīgi apzinās divpusējo ekonomisko un tirdzniecības attiecību neizmantoto potenciālu un savstarpējo izdevīgumu. Tāpēc tā ir apņēmības pilna konstruktīvi sadarboties ar Indiju, lai nodrošinātu labāku uzņēmējdarbības vidi, uzlabotu un godīgu piekļuvi tirgum un ieguldījumu aizsardzību. Šajā sakarā ES ir konsekventi rīkojusies un saglabās modrību, lai novērstu gan jaunus, gan ilglaicīgus šķēršļus Indijā. Lai novērstu tirdzniecības šķēršļus, starp ES un Indiju notiek regulārs divpusējs tirdzniecības dialogs, kas tiek risināts ES un Indijas Tirdzniecības apakškomisijā un tās specializētajās darba grupās, piemēram, SFS un tehnisko šķēršļu tirdzniecībai (TBT) jautājumos. Tomēr tas ir pakāpenisks process, un to problēmu risināšanā, kas skar ES, pagājušajā gadā ir gūti ierobežoti rezultāti. Šķiet, ka grūtības, ar kurām saskaras ES eksportētāji, un progresā trūkums risinājumu meklēšanā ir saistīts ar Indijas valdības ekonomisko prioritāti pārvērst Indiju par ražošanas centru, izmantojot iniciatīvu *Make in India*, kuras mērķis ir piesaistīt ārvalstu ieguldījumus, bet kurā atvērta tirdzniecība nav izvirzīta kā prioritāte.

4. Alžīrija

¹⁶ Tā kā šis šķērslis 2018. gadā nav uzskatīts par jaunu šķērslī, šī summa nav iekļauta ietekmētās tirdzniecības kopējos aprēķinos.

¹⁷ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2001>

¹⁸ Sk. kopīgo paziņojumu "Elementi ES stratēģijai attiecībā uz Indiju" (https://eeas.europa.eu/delegations/india/54057/joint-communication-elements-eu-strategy-india_en) un Padomes secinājumus par ES stratēģiju attiecībā uz Indiju (<https://www.consilium.europa.eu/media/37410/st14638-en18.pdf>).

Vidusjūras reģionā 2018. gadā ir turpinājusies pieaugošā protekcionalisma tendence, uz ko norādīts 2017. gada ziņojumā. Tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļu skaits reģionā (Alžīrija, Ēģipte, Izraēla, Libāna, Maroka un Tunisija) ir palielinājies līdz 36, un pašlaik lielākais šķēršļu skaits ir Alžīrijā (10), kam seko Ēģipte (8) un Izraēla (6).

Papildus vairākiem ilglaicīgiem šķēršļiem, kas kavē ES eksportu, un neraugoties uz ES pastāvīgo ieinteresētību iesaistīties konstruktīvā dialogā, Alžīrija tāpat kā Indija 2018. gadā ir ieviesusi piecus jaunus šķēršļus, t. i., visvairāk salīdzinājumā ar pārējām ES tirdzniecības partnervalstīm. Lai arī viena no šīm problēmām 2018. gadā jau ir veiksmīgi atrisināta, šo šķēršļu kopējā ietekme joprojām ir ļoti ievērojama, jo attiecīgā ES eksporta vērtība ir gandrīz 2,7 miljardi EUR

Vispirms Alžīrija ar Likumu par budžetu un ar to saistīto īstenošanas dekrētu, kas pieņemts 2018. gada 7. janvārī, ievieša plašu pagaidu **importa aizliegumu** attiecībā uz 851 produktu 45 ražojumu saimēs un vēlāk maijā šo aizliegumu paplašināja, attiecinot to uz 877 produktiem (2019. gadā šis pasākums tika vēlreiz grozīts). Ar 2018. gada Likumu par budžetu tika būtiski **palielināti arī muitas nodokļi** 129 tarifa pozīcijās iekļautiem produktiem. Šo produktu saraksts ietver Eiropas eksportētājiem nozīmīgus izstrādājumus, piemēram, tālrunu detaļas, modemus, kabeļus un elektroierīces, kuru tarifi sasniedz gandrīz 60 %.

Divi jauni 2018. gadā ieviesti pasākumi ir smagi skāruši Eiropas kuģniecības uzņēmumus¹⁹. Pirmkārt, no 2018. gada 1. janvāra tiem tika uzlikta **PVN saistības**. Kuģu sniegtajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar to kravu, tagad piemēro 19 procentu PVN likmi. Pretstatā Alžīrijas kuģniecības uzņēmumiem, kam Eiropas Savienības dalībvalstīs piemēro PVN nulles likmi, Eiropas kuģniecības uzņēmumi nevar atgūt PVN. Otrkārt, saskaņā ar jaunu apkārtrakstu Alžīrijas muitas dienests no 2018. gada 20. maija ir izraudzīts par kompetento iestādi, kas Alžīrijas ostā pēc nejaušības principa nosaka **iekšējās ostas, uz kurām kuģi tiek novirzīti kravu izkraušanai**. Šis apkārtraksts Eiropas kuģniecības uzņēmumiem rada nopietnus darbības, juridiskus un finansiālus sarežģījumus.

ES visos iespējamajos forumos ar Alžīrijas iestādēm (piemēram, Asociācijas padomē, Asociācijas komitejā, Tirdzniecības apakškomitejā un citās attiecīgās apakškomitejās) ir risinājusi ar daudzajiem pastāvošajiem un jaunieviestajiem tirdzniecību ierobežojošajiem pasākumiem saistītos jautājumus, turklāt 2018. gadā ir izveidota augsta līmeņa darba grupa, lai apspriestu šos jautājumus un rastu savstarpēji saskaņotu risinājumu ES un Alžīrijas asociācijas nolīguma satvarā. Neraugoties uz šiem centieniem, Alžīrija ir turpinājusi vienpusēji rīkoties, ieviešot tirdzniecības šķēršļus un tirgus piekļuves ziņā kļūstot par vienu no sarežģītākajām ES tirdzniecības partnervalstīm. Komisija darīs visu iespējamo, lai labotu šo situāciju.

Visbeidzot, kā minēts iepriekš, viens no jaunajiem 2018. gadā ieviestajiem šķēršļiem ir novērsts. Alžīrijas iestādes bija noteikušas, ka importētājiem jāuzrāda oficiāls **preču brīvas aprites sertifikāts**, kas izdots izcelsmes valstī. Nebija precizēts, kurai iestādei šis sertifikāts jāizsniedz, un pasākuma praktiskā īstenošana ne vienmēr bija konsekventa, tādējādi radot juridisku nenoteiktību starp uzņēmējiem un potenciāli ietekmējot visu importu no visām ES dalībvalstīm.

¹⁹ Potenciālo ekonomisko ietekmi uz ES kuģniecības uzņēmumiem kvantitatīvi nav iespējams noteikt.

Pateicoties ES tirgus piekļuves partnerības ieinteresēto personu ieguldījumam, jaunizveidotās ES un Alžīrijas tirdzniecības kontaktgrupas sanāksmē Alžīrā 2018. gada aprīlī Komisija iesniedza Alžīrijai parauga veidlapu, ko varētu izmantot visu ES dalībvalstu tirdzniecības kameras. Alžīrijas iestādes 2018. gada maijā oficiāli apstiprināja, ka piedāvātā veidlapa ir akceptēta, un tas ļauj visiem ES eksportētājiem izpildīt prasību. Tas ir pozitīvs sasniegums, tomēr, ņemot vērā nenovērsto šķēršļu skaitu un ietekmi, kā minēts iepriekš, kopējā situācija attiecībā uz ES uzņēmumu piekļuvi tirgum joprojām rada nopietnas bažas.

III. 2018. GADĀ NOVĒRSTIE BŪTISKĀKIE TIRDZNIECĪBAS UN IEGULDĪJUMU ŠĶĒRŠĻI

Šajā nodaļā analizēti 35 šķēršļi, kas 2018. gadā ir pilnīgi vai daļēji novērsti 25 dažādās trešās valstīs, un izklāstīta Eiropas Komisijas stratēģija tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļu novēršanai.

A. ES STRATĒĢIJA TIRDZNIECĪBAS UN IEGULDĪJUMU ŠĶĒRŠĻU NOVĒRŠANAI

Tirdzniecības šķēršļu likvidēšana apstākļos, kad pasaulē vēršas plašumā protekcionisms, ir kļuvusi par būtisku Komisijas darba uzdevumu. Šajā nolūkā ir pastiprināta ES tirgus piekļuves stratēģija, nodrošināta ciešāka koordinācija starp ES iestādēm un ieinteresētajām personām, uzlabota prioritāšu noteikšana attiecībā uz šķēršļiem un aktivizēta komunikācija un izpratnes veidošana. Pateicoties šiem centieniem, 2015. gadā ir novērsti 23 šķēršļi, 2016. gadā 20 šķēršļi, 2017. gadā veiksmīgi likvidēti 45 šķēršļi, kas ir rekordliels skaits, un 2018. gadā likvidēti 35 šķēršļi. Šīs Komisijas pilnvaru laikā ir novērsti kopskaitā 123 šķēršļi, un šis rezultāts atspoguļo to, ka pašreizējā globālās tirdzniecības vidē, kas ir kļuvusi transakcionālāka, īstenošanai un izpildei tiek piešķirta arvien lielāka prioritāte. Mūsu tirgus piekļuves stratēģijas dažādie kanāli darbojas arī kā agrīnās brīdināšanas sistēma, lai novērstu šķēršļus vēl pirms to rašanās.

ES uzņēmumi var izmantot dažādus kanālus, lai ziņotu par tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļiem Eiropas Komisijai. Pēc šķēršļu apzināšanas Komisija izmanto savu plašo instrumentu klāstu, lai novērstu tirdzniecības šķēršļus.

1. instruments. Diplomātiski pasākumi. Tiek veikts plašs diplomātiskais darbs – Eiropas Komisija, Eiropas Ārējās darbības dienests, ES dalībvalstis un nozaru pārstāvji cieši sadarbojas, izmantojot tīklu, kas vieno ES delegācijas un dalībvalstu vēstniecības trešās valstīs. Tas ietver dažādus pasākumus, sākot ar tehniskiem tirdzniecības projektiem, piemēram, dialogiem un komitejām, un beidzot ar oficiāliem demaršiem, piemēram, komisāru augsta līmeņa misijām un ministru un prezidentu darbību. Darbība tiek koordinēta ar līdzīgi domājošiem partneriem, ja tas dod iespēju uzlabot mūsu darba efektivitāti. Šajā sakarā arī jāatzīmē, ka Komisija ir turpinājusi sekmīgi īstenot Eiropas Ekonomikas diplomātijas iniciatīvu, noslēdzot ekonomikas diplomātijas prioritāšu noteikšanas pirmo ciklu, kas aptvēra 107 valstis. Gandrīz visās šajās valstīs piekļuve tirgum ir minēta kā viena no galvenajām prioritātēm, un tās īstenošanai nāk par labu visu vietējo dalībnieku – dalībvalstu, uzņēmumu asociāciju un ES delegāciju – saskaņotie centieni virzīties uz priekšu šajā jomā un veicināt šķēršļu likvidēšanu.

2. instruments. Strīdu izšķiršana. Piedalīšanos PTO komiteju ierastajā darbā papildina enerģiska Komisijas darbība saistībā ar strīdu izšķiršanu. ES 2018. gadā ir sākusi divas jaunas PTO strīdu izšķiršanas lietas, no kurām viena attiecas uz strīdu ar ASV par pasākumiem tērauda un alumīnija nozarē (DS548), bet otra – uz strīdu ar Ķīnu par pasākumiem saistībā ar tehnoloģiju nodošanu (DS549). ES ir ierosinājusi arī atbilstības novērtēšanas procedūru saistībā ar Krievijas pasākumiem, kas skar cūkgaļas importu (DS475). ES ir nodrošinājusi arī to, ka trešās valstis pareizi īsteno PTO nolēmumus: piemēram, Krievija strīdos par tarifiem (DS485) un antidempinga pasākumiem attiecībā uz vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem (DS479) un Ķīna trešajā strīdā par izejvielām ("Izejvielas III", DS509). PTO ir arī pieņēmusi galīgos nolēmumus ES strīdā ar

Brazīliju par plaša mēroga importa aizstāšanas pasākumiem, apstiprinot ES nostāju, ka ar šiem pasākumiem tiek pārkāpti PTO noteikumi. Pašlaik ES modri uzrauga situāciju, lai nodrošinātu, ka šie nolēmumi tiek pareizi īstenoti.

ES arī pirmo reizi ir pieprasījusi konsultācijas par saistībām ilgtspējīgas attīstības jomā divpusējā brīvās tirdzniecības nolīgumā ar Korejas Republiku. Neseno sākta konsultāciju procedūra ar Ukrainu saskaņā ar asociācijas nolīgumu (par koksnes eksporta aizliegumu), kas, stingri ņemot, pieder pie 2019. gada norisēm, apliecina, ka vajadzības gadījumā Komisija nevilcinās izmantot divpusēju strīdu izšķiršanu, kā paredzēts brīvās tirdzniecības nolīgumos.

Visbeidzot, kā papildu instrumentu Komisija pēc eksportētāju pieprasījuma var izmantot arī Tirdzniecības šķēršļu regulā paredzēto procedūru, kā tas tika darīts, piemēram, 2017. gadā attiecībā uz Turciju ar papīra izstrādājumiem saistītā lietā. Šis mehānisms ieinteresētajām personām dod iespēju prasīt, lai Komisija apsver iespēju izmantot strīdu izšķiršanas procedūru. Ja tiek veikta izmeklēšana saskaņā ar Tirdzniecības šķēršļu regulu, pirms oficiālas PTO lietas ierosināšanas ar attiecīgo trešo valsti ir iespējams arī panākt risinājumu sarunu ceļā, kas palīdz ātrāk novērst šķēršļus ES uzņēmumu un patērētāju labā.

3. instruments. ES brīvās tirdzniecības nolīgumi. Informācija par tirgus piekļuves šķēršļiem, kas tiek apzināti tirgus analīzes darbā, tiek tieši izmantota tirdzniecības sarunās vai, ja pastāv brīvās tirdzniecības nolīgumi, attiecīgajos īstenošanas mehānismos, lai nodrošinātu, ka tirgus piekļuves prioritātēm tiek pievērsta pienācīga uzmanība. Pašreizējā Komisija ir turpinājusi īstenot vērienīgo tirdzniecības programmu, kas paredz palielināt līdzsvarotu tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumu skaitu. Rezultātā ir īstenoti astoņi nolīgumi ar 15 valstīm²⁰, un pašlaik ES ir kopskaitā 40 tirdzniecības nolīgumi ar 72 partnervalstīm visā pasaulē. Mūsu intensīvā sarunu programma turpina uzņemt tempu²¹. Turklāt nolīgumi tiek pārskatīti, tostarp, lai novērstu jaunus šķēršļus, kurus neaptver pašreizējais satvars²².

Komisija ir arī pastiprinājusi īstenošanas un izpildes centienus, lai nodrošinātu, ka uzņēmumi, tostarp MVU, var izmantot spēkā esošās saistības. ES rīcībā ir instrumenti, ko tā efektīvi izmanto, lai likvidētu tirdzniecības šķēršļus, uzlabotu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību un īstenošanu, veiktu strīdu izšķiršanas pasākumus un piemērotu tirdzniecības aizsardzības pasākumus negodīgas tirdzniecības gadījumos, – un tā ir uzlabojusi koordināciju starp šiem dažādajiem izpildes panākšanas pasākumu pilāriem. Šajā saistībā Komisija 2018. gadā ir

²⁰ Neseno ir ekonomisko partnerattiecību nolīgums ar Japānu, ko abas puses ratificēja 2018. gada decembrī un kas pilnīgi stājās spēkā 2019. gada 1. februārī, un brīvās tirdzniecības nolīgums un ieguldījumu aizsardzības nolīgums ar Singapūru. Komisija ir pieņēmusi un iesniegusi Padomei brīvās tirdzniecības nolīgumu un ieguldījumu aizsardzības nolīgumu ar Vjetnamu, kas pašlaik tiek gatavoti parakstīšanai.

²¹ Ir notikušas intensīvas sarunas ar *Mercosur*, kurās panākts ievērojams progress, un Komisija ir arī sākusi tirdzniecības sarunas ar Austrāliju un Jaunzēlandi. Turpinās arī sarunas ar Tunisiju par padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu (*DCFTA*).

²² Politiskā līmenī ir panākta vienošanās ar Meksiku par tirdzniecības nolīguma modernizāciju, un turpinās sarunas ar Čīli.

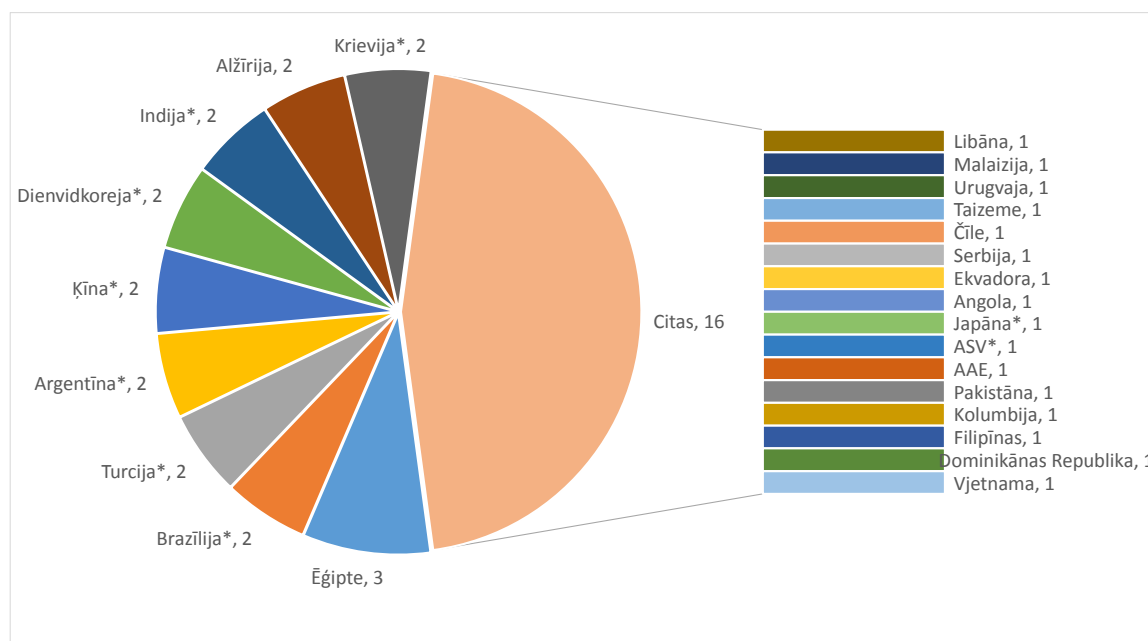
pieņēmusi otro ziņojumu par ES brīvās tirdzniecības nolīgumu īstenošanu²³, publicējusi ziņojumu par intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību un īstenošanu²⁴ trešās valstīs un publicējusi 36. ikgadējo ziņojumu par ES antidempinga, antisubsidēšanas un tirgus aizsardzības pasākumiem²⁵.

B. PĀRSKATS PAR 2018. GADĀ NOVĒRSTAJIEM ŠĶĒRŠĻIEM

Pateicoties visu tirgus piekļuves partnerības ieinteresēto personu kopīgiem pūliņiem, 2018. gadā 25 trešās valstīs ir pilnīgi vai daļēji novērsti kopskaitā 35 šķēršļi galvenokārt astoņās saimnieciskās darbības nozarēs, kā arī horizontāli šķēršļi. Ņemot vērā visus kvantitatīvi novērtējamos šķēršļus, tā ES eksporta vērtība, uz kuru attiecas 2018. gadā likvidētie tirdzniecības šķēršļi, ES28 valstīs sasniedza 7,8 miljardus EUR²⁶.

1. 2018. gadā novērsto šķēršļu sadalījums pa trešām valstīm

8. attēlā redzamas trešās valstis, kurās sekmīgi novērsti šķēršļi. Pirmajā vietā ir Ēģipte, kur 2018. gadā novērsti trīs šķēršļi, bet tālāk seko Brazīlija, Turcija, Argentīna, Ķīna, Dienvidkoreja, Indija, Alžīrija un Krievija (pa diviem šķēršļiem katrā). Vēl 2018. gadā ir likvidēti sešpadsmit tirdzniecības šķēršļi, ar kuriem Eiropas uzņēmumi saskārās sešpadsmit citās trešās valstīs.

8. attēls. 2018. gadā novērsto šķēršļu ģeogrāfiskais sadalījums (* – G20 valstis)

²³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/october/tradoc_157468.pdf

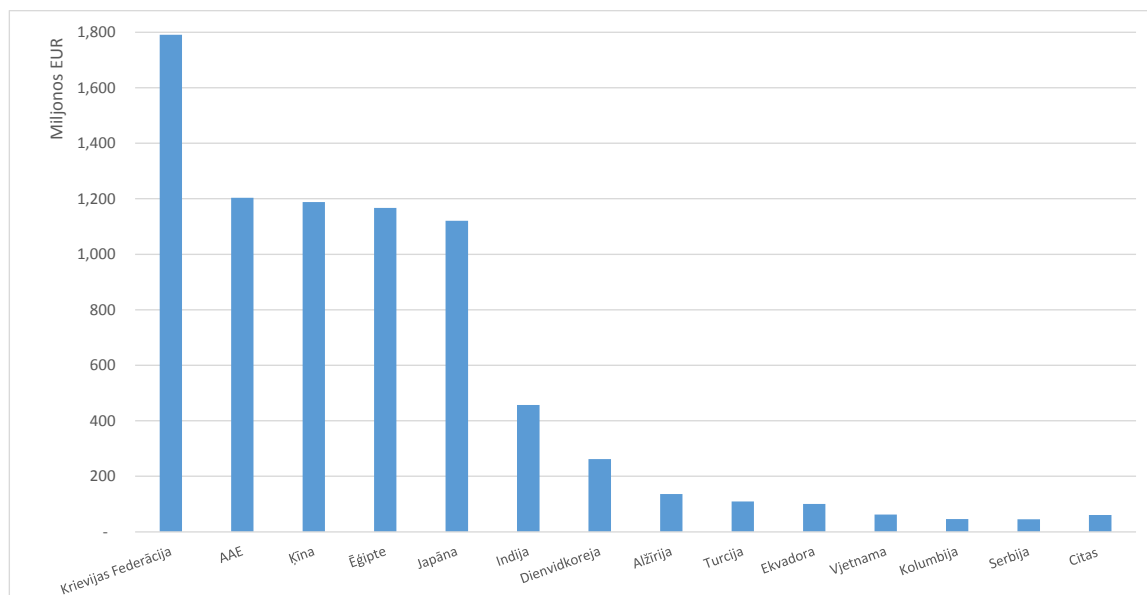
²⁴ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/march/tradoc_156634.pdf

²⁵ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/july/tradoc_157212.pdf

²⁶ Pagājušajā gadā, kad tika likvidēti 45 šķēršļi, atbilstošais rādītājs bija 8,2 miljardi EUR.

Pamatojoties uz likvidēto šķēršļu ietekmētās tirdzniecības vērtību (III tabula), visbūtiskākie šķēršļi, kas atbilst 23 procentiem no visām ietekmētajām tirdzniecības plūsmām, ir likvidēti Krievijā, kam seko Apvienotie Arābu Emirāti (16 procenti) un Ķīna (15 procenti). Vidusjūras dienvidu reģiona valstīs likvidēto šķēršļu ietekmēto tirdzniecības plūsmu īpatsvars ir 18 procenti.

III tabula. 2018. gadā novērsto šķēršļu ietekmētās ES28 valstu tirdzniecības plūsmas sadalījumā pa partnervalstīm (miljonos EUR)²⁷

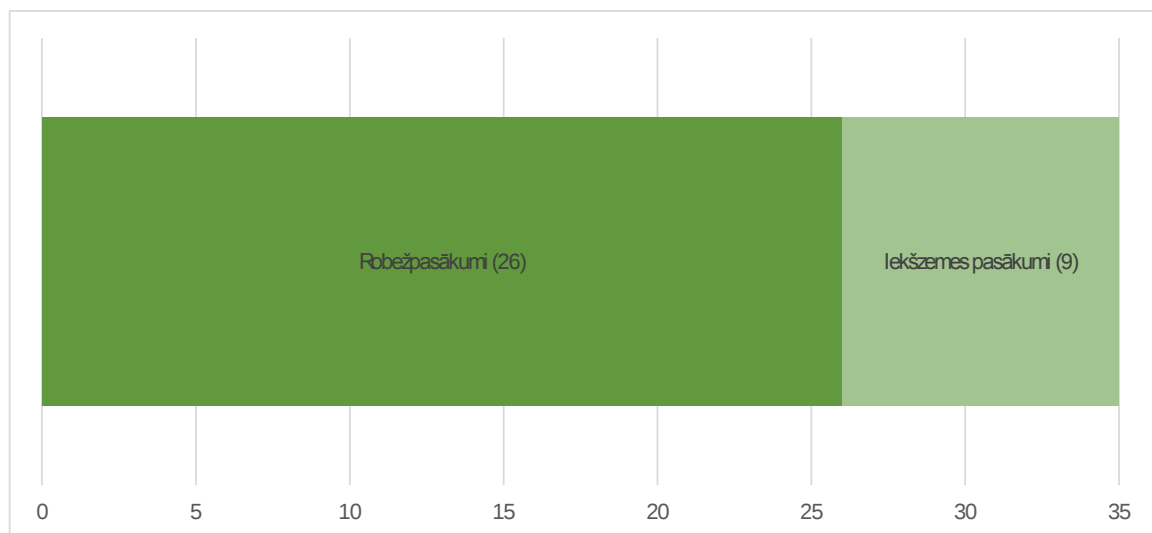
2. 2018. gadā novērsto šķēršļu sadalījums pa pasākumu veidiem

Tirgus piekļuves partnerības centieni ir palīdzējuši novērst lielāku skaitu robežpasākumu (26) nekā iekšzemes ierobežojumu (9). To var salīdzināt ar konstatējumiem pagājušajā gadā, kad tika novērsti 34 robežpasākumi un 11 iekšzemes pasākumi.

Gandrīz trešdaļa no 2018. gadā atceltajiem robežpasākumiem attiecas uz SFS jautājumiem lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarē. Pārējie novērstie šķēršļi ietekmēja ES uzņēmumus muitas nodokļu, muitas administratīvo procedūru, eksporta nodokļu vai eksporta aizliegumu veidā. Visbeidzot, 2018. gadā ir veiksmīgi novērsti arī viens šķērslis pakalpojumu tirdzniecībā.

Attiecībā uz deviņiem iekšzemes pasākumiem ir gūti panākumi tirdzniecības tehnisko šķēršļu un standartu, kā arī ar tirdzniecību saistītu nodokļu pasākumu jomā.

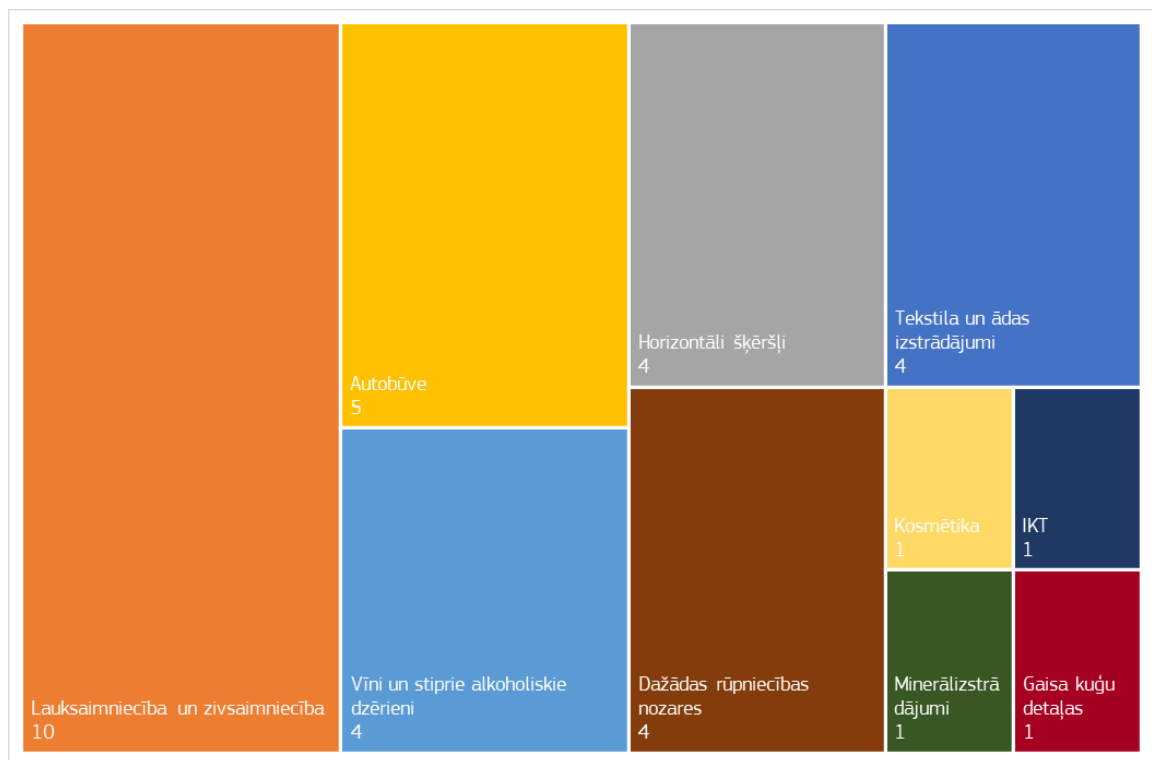
²⁷ Kategorijā "Citas" ietilpst šādas partnervalstis: Angola, Argentīna, Brazīlija, Čīle, Kolumbija, Malaizija, Taizeme un Urugvaja.

9. attēls. 2018. gadā novērsto šķēršļu sadalījums pa veidiem (pasākumu skaits)

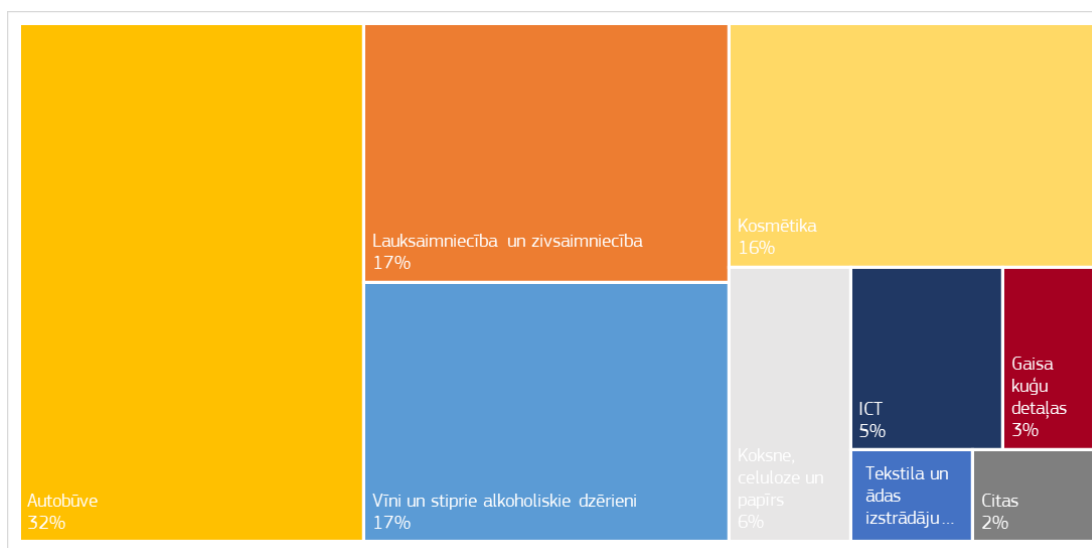
3. 2018. gadā novērsto šķēršļu sadalījums pa nozarēm

10. attēlā ir sniegts pārskats par novērsto šķēršļu skaitu dažādās saimnieciskās darbības jomās. Visvairāk atceltu pasākumu (10) ir *lauksaimniecības un zivsaimniecības* nozarē, kam seko *autobūves* nozare ar pieciem novērstiem šķēršļiem. *Tekstila un ādas izstrādājumu*, kā arī *vīnu un stipro alkoholisko dzērienu* nozarē ir novērsti pa četriem šķēršļiem katrā. Ir novērsti arī kopskaitā astoņi šķēršļi, kas bija vai nu pilnīgi *horizontāli* (4), vai ietekmēja *dažādas rūpniecības nozares* (4). Visbeidzot, papildus daļēji novērstiem attiecīgi ar *gaisa kuģu detaļu* un *IKT* nozari saistītiem šķēršļiem atsevišķus šķēršļus ir izdevies novērst *kosmētikas* un *minerālizstrādājumu* nozarē.

10. attēls. 2018. gadā novērsto šķēršļu sadalījums pa nozarēm, kā reģistrēts TPDB (šķēršļu skaits)

Pamatojoties uz ietekmēto tirdzniecības plūsmu aprēķiniem, 11. attēlā ir parādīta novērsto šķēršļu ekonomiskā ietekme dažādās nozarēs un uzskatāmi redzams, ka šķēršļu novēršana 2018. gadā pirmkārt un galvenokārt varētu pozitīvi ietekmēt ES eksportu *autobūves* nozarē, kas atbilst 32 procentiem no kopējām potenciāli ietekmētajām tirdzniecības plūsmām. Arī *vīnu un stipro alkoholisko dzērienu* (17 procenti) un *kosmētikas* (16 procenti) nozare ir guvušas ievērojamu labumu no šķēršļu likvidēšanas. Kopumā *rūpniecības nozares* veido 83 procentus no novērsto šķēršļu ekonomiskā nozīmīguma, bet *lauksaimniecības un zivsaimniecības* nozare – 17 procentus

11. attēls. 2018. gadā novērsto šķēršļu ietekmētās ES28 valstu tirdzniecības plūsmas sadalījumā pa nozarēm (ietekmēto tirdzniecības plūsmu īpatsvars)²⁸

C. 2018. GADĀ NOVĒRSTO ŠĶĒRŠĻU KVALITATĪVĀ ANALĪZE

Šajā nodaļā ir sniegta padziļinātāka analīze par atsevišķiem šķēršļiem, ko izdevies novērst pastiprinātajai ES tirgus piekļuves partnerībai. Atšķirībā no pagājušā gada, kad kvalitatīvā analīze koncentrējās uz partnervalstīm ar lielāko *skaitu* novērsto šķēršļu²⁹, šogad galvenā uzmanība ir pievērsta valstīm ar nozīmīgākajām novērsto pasākumu *potenciāli ietekmētajām tirdzniecības plūsmām*. Tāpēc mēs analizēsim, cik efektīvi ES ir izdevies novērst šķēršļus šādās partnervalstīs:

²⁸ Kategorija "Citas" ietver šādas saimnieciskās darbības nozares: keramikas un stikla, elektronikas, minerālizstrādājumu, plastmasu un dārgmetālu nozari.

²⁹ Šogad lielākais novērsto vai daļēji novērsto šķēršļu skaits (vismaz divi) ir reģistrēts deviņās tirdzniecības partnervalstīs: Alžīrijā, Argentīnā, Brazīlijā, Ķīnā, Ēģiptē, Indijā, Dienvidkorejā, Turcijā un Krievijā.

Krievijā, Ķīnā, Apvienotajos Arābu Emirātos, Ēģiptē, Japānā, Indijā un Dienvidkorejā. Šīs septiņas partnervalstis atbilst 93 procentiem no 2018. gadā novērsto pasākumu potenciāli ietekmētajām tirdzniecības plūsmām.

1. Krievija

Kā skaidrots I nodaļā, Krievijā tirgus piekļuves tendences kopumā ir bijušas negatīvas, jo ES eksportētāji šajā valstī saskaras ar 34 šķēršļiem, kas ir otrs augstākais rādītājs, un Krievija ir turpinājusi īstenot importa aizstāšanas politiku, izmantojot plašu līdzekļu arsenālu. Piemēram, tādi iepriekšējos gados ziņoti šķēršļi kā kuģošanas ierobežojumi Arktikā un bērza apaļkoku eksporta kvotas 2018. gadā ir sākuši ietekmēt ES uzņēmumus. Jāatzīmē arī turpmāka negatīva attīstība saistībā ar pastāvošu šķērslī, kurš attiecas uz marķēšanas prasībām un kura piemērošanas joma ir paplašināta, ietverot arī citus ražojumus, piemēram, elektroniku.

Ir apšaubāma vairāku pasākumu saderība ar Krievijas starptautiskajām saistībām (un ES ir izmantojusi attiecīgos forumus, lai tos apstrīdētu), turklāt tie nav izrādījušies pietiekami efektīvi, lai palielinātu Krievijas konkurētspēju un spēju piesaistīt ārvalstu ieguldījumus. Gluži pretēji, citu faktoru starpā tie ir kavējuši tirdzniecības pieaugumu starp ES un Krieviju.

Šajos sarežģītajos tirdzniecības apstākļos ES ir izmantojusi visizšķirīgākos savā rīcībā esošos instrumentus un 2018. gadā sasniegusi ievērojamus rezultātus, nodrošinot, ka Krievijā tiek pareizi īstenoti divi PTO nolēmumi, kas skar ES eksportu 1,8 miljardu EUR apmērā. Tas atbilst 23 procentiem no ES eksporta, ko ietekmēja kopskaitā 35 pasākumi, kuri tika novērsti 2018. gadā.

Vienā gadījumā, kas attiecās uz *šķērslī, kurš ietekmēja dažādas rūpniecības nozares*, Krievija ir pilnīgi īstenojusi PTO nolēmumu ar tarifiem saistītā strīdā (DS485). Pamatojoties uz ekspertu grupas konstatējumiem lietā DS485, 2017. gadā bija paredzēts ierosināt otru strīdu pret Krieviju par tarifiem (ES interesējošām papildu tarifa pozīcijām). Tomēr pēc divpusējām sarunām ar Krieviju 2017. gada beigās un 2018. gada sākumā nebija vajadzības sākt strīda izšķiršanas procedūru, jo Krievija pilnīgi novērsa nekonsekvenci attiecīgajās tarifa pozīcijās. Tas ir labs piemērs tam, ka saskaņota Komisijas rīcība var dot konkrētus rezultātus bez vajadzības faktiski izmantot PTO tiesvedību.

Līdzīgā kārtā pozitīvi ir beidzies ES ierosinātais ar *autobūves* nozari saistītais strīds par antidempinga pasākumiem, kas tika piemēroti vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem no Vācijas un Itālijas (DS479), jo pasākumi, kuru termiņš beidzās 2018. gada vidū, nav atjaunoti.

2. Ķīna

Kā uzsvērts I nodaļā, Ķīna ir kļuvusi par tirdzniecību visvairāk ierobežojošo ES partnervalsti ar kopskaitā 37 šķēršļiem, no kuriem 14 šķēršļi ieviesti kopš 2017. gada. Tomēr ir panākts zināms, galvenokārt inkrementāls progress, un tas liecina, ka ES šķēršļu likvidēšanas stratēģija var dot rezultātus pat vissarežģītākajās situācijās. Progress ir panākts SFS pasākumu jomā, kur daļēji

likvidēti divi šķēršļi un veikti turpmāki uzlabojumi saistībā ar vēl vienu ieilgušu problēmu. Divi daļēji novērstie šķēršļi *lauksaimniecības un zivsaimniecības* nozarē kopā atbilst 15 procentiem no visa ES eksporta, uz ko attiecas 2018. gadā novērstie pasākumi.

Pirmkārt, lai gan ir gaidāms, ka Ķīnas pieprasījums pēc siera palielināsies, Ķīnas standarti piena un piena produktu nozarē nav saskaņoti ar starptautiskiem standartiem, un tas ES eksportētājiem rada nepamatotu tirdzniecības šķērslī. Pēc tam, kad ES bija aktualizējusi šo jautājumu dažādās divpusējās sanāksmēs, Ķīna nolēma nepiemērot šos standartus produktiem, kas tiek importēti jau daudzus gadus (tradicionāliem produktiem). Ķīna ir arī paziņojusi, ka tā pārskatīs savus siera standartus kopumā, un ES to ir atzinīgi novērtējusi. Lai gan pamatproblēma vēl nav atrisināta un pārtikas nekaitīguma standarts ir jāpārskata, lai pilnīgi novērstu ES bažas, ietekme uz tirdzniecību jau tiek pārvaldīta, pateicoties attiecībā uz tradicionāliem produktiem rastajam risinājumam, un tas varētu pozitīvi ietekmēt ES eksportu gandrīz 1,2 miljardu EUR apmērā.

Otrkārt, 2012. gada sākumā Ķīna ieviesa tirdzniecību ierobežojošu pagaidu pasākumu, ierobežojot pēc 2011. gada 1. jūnija iegūtas liellopu spermas, liellopu embriju, aitu spermas un aitu embriju importu no vairākām ES dalībvalstīm. ES divas reizes uzaicināja Ķīnas ekspertus ierasties Eiropā, un Ķīnas zinātnieki apmeklēja vairāku ES dalībvalstu veterināros institūtus un pētniecības centrus. Rezultātā Ķīna ir paziņojusi par tirdzniecības ierobežojumu atcelšanu liellopu/aitu ģenētiskā materiāla eksportam no vairākām dalībvalstīm.

Visbeidzot, attiecībā uz daļēji novērsto šķērslī, par kuru ziņots jau pagājušā gada ziņojumā, jāatzīmē, ka ir panākts turpmāks progress attiecībā uz ES liellopu gaļas izstrādājumu un liellopu gaļas importa aizlieguma atcelšanu un Īrijai un Nīderlandei tagad ir piešķirta piekļuve tirgum. Tā kā process attiecībā uz citām dalībvalstīm vēl nav pabeigts, Komisija turpinās izmantot visas iespējas, lai vērstu uzmanību uz šo jautājumu.

3. Apvienotie Arābu Emirāti

Apvienotie Arābu Emirāti (AAE) ir nozīmīga tirdzniecības partnervalsts. Tāpēc Komisija ir pielikusi lielas pūles un 2018. gadā novērsusi svarīgu tirgus piekļuves šķērslī *kosmētikas* nozarē, proti, pasākumu, kas atbilst 16 procentiem no ES eksporta, uz ko attiecas visi 2018. gadā novērstie pasākumi.

Minētais šķērslis attiecās uz jaunām marķēšanas prasībām, saskaņā ar kurām uz oriģinālā iepakojuma būtu aizliegts līmēt uzlīmes un līdz 2018. gada beigām uz visu kosmētikas līdzekļu iepakojuma obligāti būtu jābūt iespiestam logotipam. Ar šo pasākumu uzņēmumiem tika uzlikts pienākums izveidot īpašu grafisku attēlu tikai AAE tirgum. Komisija ar PTO *TBT* pieprasījumu izskatīšanas centra starpniecību vērsās pie AAE, un ES uzņēmumi un ES delegācija puda bažas Ekonomikas ministrijai un Emirātu standartizācijas un metroloģijas iestādei (*ESMA*). Rezultātā ESMA, tiekoties ar ES delegāciju, apstiprināja, ka pirms minētās prasības stāšanās spēkā kosmētikas nozare no tās tomēr tiek atbrīvota, un tas ir ļāvis ES uzņēmumiem turpināt eksportu uz AAE tirgu un pozitīvi ietekmējis ES eksportu gandrīz 1,2 miljardu EUR apmērā.

4. Ēģipte

ES un Ēģiptes tirdzniecības attiecību pamatā ir asociācijas nolīgums. Papildus vairākiem ilgtermiņa pasākumiem Ēģipte 2017. gadā un 2018. gadā ir ieviesusi pa vienam jaunam šķērslim, palielinot šķēršļu kopskaitu līdz astoņiem, un šķiet, ka tas apstiprina Vidusjūras dienvidu reģionā vērojamās jaunu protekcionalisma pasākumu ieviešanas tendences, uz ko ir norādīts pagājušā gada ziņojumā. Šajā sarežģītajā situācijā ES tirgus piekļuves stratēģija 2018. gadā ir palīdzējusi likvidēt vienu šķērslī *autobūves* nozarē un divus šķēršļus *tekstila un ādas izstrādājumu* nozarē. Šo šķēršļu likvidēšana ietekmē ES eksportu gandrīz 1,2 miljardu EUR vērtībā.

Autobūves nozarē pēc augsta līmeņa dialoga un viedokļu apmaiņas Ēģipte ir pilnīgi atcēlusi nodokļus ES izcelsmes automobiļiem un pašlaik sāk ievērot tarifu atcelšanas grafiku, par kuru tika panākta vienošanās asociācijas nolīgumā. Tas varētu pozitīvi ietekmēt ES eksportu aptuveni 1,1 miljarda EUR vērtībā.

Tekstila un ādas izstrādājumu nozare saskārās ar nesamērīgu tekstilizstrādājumu tirdzniecības ierobežojumu, ko radīja obligātās marķēšanas prasības, kuru izpilde ražotājiem bija laikietilpīga un dārga, ņemot vērā, ka marķēšana bija jāveic manuāli. Pēc divpusējām sarunām ar ES tika mīkstinātas prasības attiecībā uz marķējuma formu un uz etiķetes norādāmās informācijas veidu.

Visbeidzot, pēc tam, kad ES šo jautājumu bija vairākkārt aktualizējusi sarunās ar Ēģiptes iestādēm, 2018. gadā *tekstila un ādas izstrādājumu nozarē* tika atrisināta vēl viena ieilgusi problēma, kas bija saistīta ar jauktu rēķinu (kuros iekļautas preferenciālas un nepreferenciālas izcelsmes preces) apstrādi Ēģiptes muitā.

5. Japāna

ES un Japānas tirdzniecības attiecību pamatā pašlaik ir ekonomisko partnerattiecību nolīgums, kas stājas spēkā 2019. gada 1. februārī. Paralēli veiksmīgi ir novērsts šķērslis *vīnu un stipro alkoholisko dzērienu nozarē*.

Japānas Veselības, darba un labklājības ministrija 2018. gadā apsvēra iespēju no Japānā atļauto piedevu saraksta svītrot dažas pārtikas un dzērienu piedevas. Ja tas būtu izdarīts, ciestu daudzi ES *vīnu un stipro alkoholisko dzērienu nozares* uzņēmumi. Komisija Japānas kompetentajām iestādēm nosūtīja vēstuli (2018. gada aprīlī) un sniedza komentārus par piedevām, ko bija paredzēts svītrot no saraksta (2018. gada septembrī). Japāna piekrita sniegtajiem komentāriem, un rezultātā neviena no piedevām, ko izmanto ES ražotāji, no saraksta netiks svītrota. Tas varētu veicināt ES eksportu 1,1 miljarda EUR vērtībā.

6. Indija

Kā minēts II nodaļā, Indija 2018. gadā turpināja īstenot protekcionalisma politiku. Neraugoties uz sarežģīto situāciju, tirgus piekļuves stratēģija arī šajā gadījumā ir devusi dažus pozitīvus rezultātus. Daļēji ir novērsts šķērslis IKT nozarē un šķērslis tekstila un ādas izstrādājumu nozarē,

kas atbilst sešiem procentiem no visa ES eksporta, uz kuru attiecas 2018. gadā novērstie pasākumi (457 miljoni EUR).

Saskaņā ar Indijas iestāžu prasībām importētiem ādas izstrādājumiem obligāti bija jābūt veterinārajiem sertifikātiem. Līdz ar to uz gatavo izstrādājumu (kam vairs nepiemīt neapstrādātu dzīvnieku izcelsmes produktu īpašības) importu joprojām attiecas sanitārās prasības. Tomēr saskaņā ar *Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijas (OIE)* starptautiskajiem standartiem un PTO SFS nolīgumu šīm prasībām būtu jāattiecas tikai uz neapstrādātiem dzīvnieku izcelsmes produktiem vai Indijai tās būtu zinātniski jāpamato. Pateicoties ES centieniem risināt šo jautājumu ar attiecīgām Indijas iestādēm, attiecībā uz atsevišķiem gatavajiem izstrādājumiem šis šķērslis tika novērsts, Indijai pieņemot jaunu paziņojumu. Neraugoties uz šiem daļējiem panākumiem, ES turpinās pielikt pūles, lai pilnīgi atrisinātu šo jautājumu.

Attiecībā uz IKT nozari Indija joprojām ir sarežģīta partnervalsts, jo pastāv dažādi ierobežojumi, kas kavē ES uzņēmumu piekļuvi tirgum, piemēram, pastāvīga nodokļu paaugstināšana (kā minēts II nodaļā), obligāta testēšana un licencēšana³⁰, kā arī obligātas reģistrācijas un marķēšanas prasības. Tomēr viens šķērslis, kas attiecas uz lietotām telesakaru iekārtām, ir daļēji novērsts, jo Indija ir būtiski mīkstinājusi normas, kas attiecas uz eksportētām precēm, kuras jāieved atpakaļ remontam. Saskaņā ar Netiešo nodokļu un muitas centrālās pārvaldes (CBIC) izdoto paziņojumu šīs preces var ievest bez nodokļa ar nosacījumu, ka pēc remonta tās tiks reeksportētas. Eksportētās elektroniskās preces tagad var ievest atpakaļ remontam septiņu gadu (iepriekš – trīs gadu) laikā pēc to eksportēšanas un reeksportēt gada (iepriekš – sešu mēnešu) laikā pēc ieviešanas. Ja, neraugoties uz šiem pozitīvajiem soļiem, ES uzņēmumi arī turpmāk saskarsies ar grūtībām, Komisija ir gatava turpināt risināt šo jautājumu ar Indiju.

7. Dienvidkoreja

ES un Dienvidkorejas tirdzniecības attiecību pamatā ir ES un Dienvidkorejas brīvās tirdzniecības nolīgums (BTN), ko provizoriski piemēroja kopš 2011. gada jūlija un kas tika oficiāli ratificēts 2015. gada decembrī. Lai gan Dienvidkorejā joprojām saglabājas septiņpadsmit šķēršļi, viens šķērslis ir veiksmīgi novērsts *autobūves nozarē* un viens ir daļēji novērsts gaisa *kuģu detaļu nozarē*.

Attiecībā uz *autobūves nozari* Dienvidkoreja prasīja, lai nenoslogota transportlīdzekļa klīrens pārsniegtu 12 cm. Tā kā ES nebija līdzvērtīga regulējuma, jo šis drošības kritērijs tika uzskatīts par novecojušu, tika apgrūtināta konkrētu kategoriju transportlīdzekļu (sporta transportlīdzekļu) ienākšana tirgū. Pēc ES delegācijas iejaukšanās Dienvidkoreja atbalstīja pasākuma grozīšanu, lai tas atbilstu ES prasībām. Klīrens tika attiecīgi samazināts no 12 cm līdz 10 cm, un dažus sporta transportlīdzekļus tagad var tirgot Dienvidkorejā bez vajadzības šajā sakarā veikt dārgus pielāgojumus. ES turpinās izmantot visas iespējas, lai novērstu atlikušos ar autobūves nozari saistītos šķēršļus Dienvidkorejā, piemēram, automobiļu detaļu un smago traktoru sertificēšanu vai apgrūtināšas muitas un administratīvās procedūras.

³⁰ Šā pasākuma piemērošana telesakaru iekārtām ir pagarināta līdz 2019. gada 1. augustam.

BTN nav paredzēti noteikumi, kas atbrīvotu remontētas preces no muitas nodokļiem, ievēdot tās atkārtoti Dienvidkorejā pēc remonta ES, tāpēc dažām precēm, kad tās atkal ievēd Dienvidkorejā, varētu piemērot muitas nodokļus (3 % līdz 8 % apmērā), piemēram, ES remontētām *gaisa kuģu detaļām*. Pēc Komisijas daudzkārtējas iejaukšanās Dienvidkoreja 2016. gadā bija pagarinājusi šo ražojumu atbrīvojumu no nodokļa līdz 2018. gada beigām, kas bija šā atbrīvojuma beigu termiņš. Pēc dažādiem ES delegācijas iejaukšanās pasākumiem un diskusijām ES un Korejas BTN Preču tirdzniecības komitejā un Muitas komitejā Nacionālā asambleja 2018. gadā vēl uz trim gadiem – līdz 2021. gada 31. decembrim – ir pagarinājusi atbrīvojumu attiecībā uz remontētām gaisa kuģu detaļām. Neraugoties uz šo atzinīgi vērtējamo pagaidu risinājumu, ES turpinās meklēt arī šā jautājuma pastāvīgu risinājumu.

D. NOVĒRSTO ŠĶĒRŠĻU IETEKME

Šā ziņojuma iepriekšējās nodaļās ir analizētas tirdzniecības plūsmas, kas saistītas ar 2018. gadā novērstajiem šķēršļiem. Analīzes metodikas pamatā ir divpusēja ES eksporta rādītāji atbilstoši attiecīgajiem Harmonizētās sistēmas tarifu kodiem, kas raksturo tās tirdzniecības apjomu, kura notiek, neraugoties uz šķēršļiem.

Turklāt kopš pagājušā gada ziņojumā ir iekļauta pilnveidota analīze, pamatojoties uz ekonometrisku modeli, kas spēj novērtēt, cik lielā mērā pēc šķēršļu atcelšanas ir izmainījušās tirdzniecības plūsmas ar partnervalstīm, kuras attiecīgos šķēršļus bija noteikušas. Šajā nolūkā ir izmantota regresijas analīze, lai kvantitatīvi novērtētu šķēršļu atcelšanas ietekmi uz ES eksportu³¹.

Ekonometriskās analīzes rezultāti varētu pilnā mērā neatspoguļot tirgus piekļuves stratēģijas ietekmi, jo analīzē uzmanība ir koncentrēta tikai uz pilnīgi likvidētajiem šķēršļiem un tā neaptver sarežģītākus horizontālus šķēršļus, kas ietekmē, piemēram, ieguldījumus vai intelektuālā īpašuma tiesības. Ir veikta analīze par to, kādu ietekmi ir radījis šis samazinātais laikposms no 2014. līdz 2017. gadam atcelto šķēršļu kopums³².

Rezultāti liecina, ka šo šķēršļu kopuma atcelšana ir radījusi būtiskus ieguvumus ES eksportētājiem. Saskaņā ar aplēsēm tirdzniecības apjoms pēc šķēršļu atcelšanas vidēji ir palielinājies par aptuveni 57 %. Vērtības izteiksmē tas nozīmē, ka šo šķēršļu likvidēšana 2018. gadā ir radījusi ES uzņēmumiem papildu eksportu 6,1 miljarda EUR apmērā. To var pielīdzināt priekšrocībām, ko sniedz daudzi mūsu tirdzniecības nolīgumi. Ieguvums ir lielāks nekā kopējā ietekme, ko rada, piemēram, nolīgumi ar Kolumbiju un Peru.

Pagājušā gada analīzē, izmantojot šo pašu metodiku, tika aprēķināts ieguvums 4,8 miljardu EUR apmērā.

³¹ Konkrētāk, ir pieņemta *Difference-in-Difference* metodika un analizēta ietekme uz tirdzniecības plūsmām tikai starp ES un valstīm, kas ir noteikušas šķēršļus attiecībā uz konkrētiem analizētajiem produktiem.

³² Analīze neaptver 2018. gadā atceltos šķēršļus, jo, lai novērtētu ietekmi uz tirdzniecību, ir vajadzīgi dati par vismaz vienu pilnu gadu pēc šķēršļu atcelšanas.

IV. NOBEIGUMS

Šajā ziņojumā ir sniegts pārskats par tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļiem, kuri tieši ietekmē ES uzņēmumus un par kuriem ziņots un kuri novērsti, izmantojot pastiprināto ES tirgus piekļuves partnerību, kurā piedalās Komisija, dalībvalstis un Eiropas uzņēmumi.

Komisijai 2018. gadā tika ziņots par 45 jauniem šķēršļiem, kuru rezultātā šķēršļu kopskaits sasniedza rekordu, pieaugot līdz 425 tirdzniecību ierobežojošiem pasākumiem. Ķīna pirmo reizi ir kļuvusi par valsti, kurā ES uzņēmumi saskaras ar vislielāko šķēršļu skaitu (37), bet nākamās vietas ieņem Krievija (34), Indija (25), Indonēzija (25) un ASV (23).

Attiecībā uz 45 jaunajiem šķēršļiem, par kuriem ziņots 2018. gadā, Ķīna, ASV, Indija un Alžīrija ierindojas augstākajās vietās gan pēc 2018. gadā reģistrēto jauno šķēršļu skaita (18), gan pēc šo šķēršļu potenciāli ietekmēto tirdzniecības plūsmu vērtības (41,8 miljardi EUR), kas veido (81 %) no visas ietekmes. Raugoties no reģionālā viedokļa, lielākais skaits jaunu tirdzniecību ierobežojošu pasākumu 2018. gadā ir ieviesti Āzijā un Vidusjūras dienvidu reģionā, kur tiek piemēroti 26 jauni šķēršļi, kas apstiprina 2017. gada negatīvo tendenci.

Lielākā daļa nozarspecifisko pasākumu bija vērsti uz vīnu un stipro alkoholisko dzērienu, lauksaimniecības un zivsaimniecības, kosmētikas un autobūves nozari. Iespējamās ietekmes ziņā izcēlās šķēršļi tādās rūpniecības nozarēs kā IKT, dārgmetālu un dzelzs, tērauda un krāsaino metālu nozare – tie kopā veidoja 73 procentus no ietekmētā eksporta, kas kopējās vērtības izteiksmē ir 51,4 miljardi EUR jeb gandrīz divreiz vairāk nekā pagājušajā gadā (23,1 miljards EUR).

Tas apstiprina, ka protekcionisms vēršas plašumā un tirdzniecības šķēršļi arvien vairāk ietekmē ES ieinteresētās personas. Reaģējot uz to, ES par vienu no galvenajām prioritātēm ir noteikusi savas tirdzniecības politikas izpildi un īstenošanu. Komisija ir pastiprinājusi tirgus piekļuves stratēģiju, tostarp nodrošinājusi ciešāku koordināciju starp ES iestādēm un ieinteresētajām personām, uzlabojusi prioritāšu noteikšanu attiecībā uz šķēršļiem un aktivizējusi komunikāciju un izpratnes veidošanu (piemēram, izmantojot tirgus piekļuves dienu iniciatīvu). Lai efektīvi likvidētu tirdzniecības šķēršļus, ES ir turpinājusi ne vien pilnā mērā izmantot, bet ir arī paplašinājusi tai pieejamo dažādo instrumentu klāstu, kas ietver gan daudzpusēju un divpusēju strīdu izšķiršanas procedūras, gan vērienīgu tirdzniecības sarunu programmu, BTN īstenošanu un diplomātiskus demaršus, kā arī visaptverošas Eiropas ekonomikas diplomātijas iniciatīvas ieviešanu.

Šīs Komisijas darbības laikā ir novērsti kopskaitā 123 šķēršļi – 2015. gadā novērsti 23 šķēršļi, 2016. gadā 20 šķēršļi, 2017. gadā veiksmīgi likvidēti 45 šķēršļi, kas ir rekordliels skaits, un 2018. gadā likvidēti vēl 35 šķēršļi. Šī stabilā izpildes panākšana atspoguļo ES stingro reakciju uz globālās tirdzniecības vidi, kas ir kļuvusi transakcionālāka.

2018. gadā 35 šķēršļu likvidēšana ir īpaši palīdzējusi astoņām saimnieciskās darbības nozarēm, tostarp lauksaimniecības un zivsaimniecības, autobūves, tekstila un ādas izstrādājumu, vīnu un stipro alkoholisko dzērienu, kosmētikas, minerālizstrādājumu, gaisa kuģu detaļu un IKT nozarei. Attiecībā uz ietekmēto tirdzniecību 17 procenti potenciālo ieguvumu ir saistīti ar lauksaimniecības un zivsaimniecības nozari, bet 83 procenti – ar rūpniecības nozarēm, no kurām

autobūves (32 procenti), vīnu un stipro alkoholisko dzērienu (17 procenti) un kosmētikas (16 procenti) nozarē ir visievērojamākie ieguvumi. Kopumā tirgus piekļuves partnerība varētu būt pozitīvi ietekmējusi ES28 valstu eksportu 7,8 miljardu EUR apmērā.

Kopš pagājušā gada šajos ziņojumos ir izmantota pilnveidota regresijas analīze, lai kvantitatīvi precīzāk novērtētu šķēršļu atcelšanas reālo ietekmi uz ES eksportu. Aplēses liecina, ka laikposmā no 2014. līdz 2017. gadam likvidētie šķēršļi 2018. gadā ir ļāvuši ES uzņēmumiem veikt papildu eksportu vismaz 6,1 miljarda EUR apmērā. Šo ieguvumu var pielīdzināt daudzu mūsu tirdzniecības nolīgumu apjomam. Pagājušā gada analīzē, izmantojot to pašu metodiku, iegūtā summa bija 4,8 miljardi EUR.

Tas apliecina, ka līdz ar protekcionisma pieaugumu ārvalstīs pastiprinās arī mūsu centieni novērst šķēršļus. Īstenošana un izpilde ir svarīgākas nekā jebkad agrāk, lai nodrošinātu izaugsmi, darbvietas un konkurētspēju mūsu uzņēmumu un iedzīvotāju labā.

Komisija joprojām ir apņēmības pilna visciešākajā sadarbībā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām vēl vairāk stiprināt tirgus piekļuves partnerību, lai efektīvi novērstu šķēršļus un paplašinātu iespējas ES uzņēmumiem, kas darbojas visā pasaulē.